

Izhaja vsa torek in soboto ob 11. uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri pop. za deželo. Ako pada na ta dneva praznik izide dan prej ob 6. zvečer. Stane po pošti prejeman ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K, polletno 4 K in četrtletno 2 K. Prodajase v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolskih ulicah, Jellersitz v Nunskih ulicah in Leban na Verdijevev tekalšču po 8 vin.

GORICA

(Zjutranje izdanje.)

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v "Narodni tiskarni", ulica Vetturini b. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravnništvo "Gorice". Oglasi se računajo po petih vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 12 vin., 2-krat po 10 vin., 3-krat po 8 vin. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska „Narodna tiskarna“ (odgov. J. Marušič).

Katehetom.

§ 30. ljudsko-šolskega reda z dne 28. avgusta 1870 ukazuje, da mora biti učitelj na enorazrednici 1/4 ure pred poukom v šolski sobi. Kjer je pa več razredov, določa učiteljska konferenca, o čem naj se nadzoruje šolska mladina pred poukom. Po § 23. istega šolskega reda imajo otroci po 2 učnih urah polurnega poduka 15 minut odmora.

Nastalo je vprašanje: Ali je tudi duhovnik, ki ni definitivno nastavljen veroučitelj dolžan v zmislu postave nadzorovati šolsko mladino 1/4 ure pred poukom, ako podučuje prvo uro in v urah ako podučuje ono uro, h kateri pridejo oni odmor?

Šolsko vodstvo v Ajdovščini je bilo enajst, da je duhovnik kakor vsak učitelj k nadzoru po postavi pristojen. Drugače seveda je mislil župnik-legoučitelj. Kako tudi ne! Saj duhovniku, ki podučuje veronauk v šoli, nalaga poštva z dne 20. junija 1872 samo brezplačen poduk, za ostalo naj skrbé drugi. Tudi ni duhovnik ud učiteljske konference z odločilnim glasom, izvzemši nekaterih predmetov (pridnost, obnašanje, verstvo, šolska knjižnica, verske vaje), na konference, ki po § 30. ljudsko-šolskega reda sklepa o nadzoru mladine.

Zadeva je prišla pred okr. šolski svet. Ta je razlagal postavo kakor šolsko vodstvo, in njemu se je pridružil tudi deželni šolski svet, ki je dne 14. junija 1902 odločno izrazil, da so učitelji verstva v smislu § 5. drž. ljudskošolskega zakona pred poukom in mej odmori pristojni nadzorovati šolsko mladino, ker imajo enake pravice in dolžnosti s posvetnimi učitelji.

Da imajo duhovniki enake pravice s posvetnimi učitelji v šoli — to pač ni res. Oni so za poduk plačani, — duhovnik ni. Ako verstvo podučuje posvetni učitelj, dobi posebej plačane ure za verstvo (§ 3. post. 20. junija 1872), kaj pa duhovnik? Pri učiteljskih konferencah imajo duhovniki, ki niso definitivno nastavljeni veroučitelji, le posvetovalni glas (§ 4.

post. 8. maja 1872). Kje so enake pravice?

Sploh pa duhovnik podučuje v šoli le kot pooblaščen od svojega škofa, on nima nikake pogodbe z državo, ki ima v rokah šolstvo kakor jo ima uradništvo ali učiteljstvo. Toraj nima ne pravice ne dolžnosti.

Čisto naravno da je župnik proti temu odloku dež. šolskega sveta poslal utok na ministerstvo za bogočastje in uk, v katerem se je skliceval tudi na navado, po kateri pri nas duhovniki nikjer ne nadzorujejo šolske mladine. Kakor se vidi, se je ministerstvo najbolj naslanjalo na navado. Dež. šolski svet se je namreč dne 24. novembra 1902 št. 2603 potom okrožnic pri šolskih vodstvih informiral ali 1. duhovnik nadzira 1/4 pred poukom, 2. ali v odmorih, 3. ali so se izdale za tamošnje šole posebne navedbe, v sled katerih bi bil veroučitelj nadziranja oproščen?

Kako so odgovorila šolska vodstva, nam ni mar. Dejstvo je, da duhovščina ni nikdar smatrala nadzoru mladine kot svojo dolžnost. Če se je kje drugače godilo, bilo je to le iz osebnih razmer do učitelja.

Ministerstvo se je hotelo nekako izogniti principijelni rešitvi te zadeve in je župnika povabilo, naj se izjavi ali z ozirom na to, da si je sam izbral dve zaporedni uri poduka v verstvu svoj utok odtegne ali pa še vedno vzdržuje.

Župnik je prosil, naj se zadeva principijelno reši namreč: ali je duhovnik v zmislu ljudskošolskega zakona dolžan nadzorovati šolsko mladino 1/4 ure pred poukom in mej odmori, ali ne.

Potom okr. šolskega sveta dobil je odlok ministerstva z dne 19. avgusta 1903 št. 19215, kjer se glasi: „da se na temelju šolskih postav ne more trdit, da bi bili vi dolžni nadzorovati šolsko mladino v učnih odmorih“ in tudi ne pred poukom.

V sedanjih razmerah, ki so med učiteljstvom in duhovščino, se lahko zgodi, da učitelj reče duhovniku: Ako ne sprejmete prostovoljno nadzoru mladine, Vam odločim druge ure za verstvo. V to

je učitelj tudi opravičen po § 64 učnega reda, kjer je jasno izraženo, da na enorazrednicah sestavljajo urnik učitelji, na večrazrednicah pa učiteljska konferenca. Tudi ministerstvo je v odloku, ki ga je poslalo župniku v Ajdovščini, istega postavilo pred tak aut-aut. Pa zastoj. Upravno sodišče je duhovščini za trud v šoli kjer podučuje prvi in najvažnejši predmet brezplačno, pripoznalo pravico izbirati si učne ure. Dne 6. sept. 1880 št. 1645 je isto določilo: „Veroučitelj na ljudski šoli si za veronauk izvoli ure poljubno“.

Stvar je zdaj končana. Saj je čas. Če se tako malenkostna zadeva vlačí čez poldrugo leto, pač ni čudno, če druga važna vprašanja (narodnostna, šolska) s polzevo hitrostjo lezejo preko Semeringa proti slovanskemu jugu. C.

Javni ljudski shod na Križadi v Neblem.

(Izvirno poročilo.)

Ta javni ljudski shod vršil se je dne 25. okt. po popoldanski službi božji pri najlepšem vremenu. Udeležili so se ga Brici iz raznih vasi, vzlasti zahodnih. Večina udeležencev seveda je bila iz slovenske fare, katerim je bil prav za prav namenjen zaradi „Legine“ šole, a častno so bili zastopani tudi sosedje iz Mirnika, Fojane, Kožbane, Gradnega, Višnjevika, Drnovika, Dobrove (župan) in Vipolž, Vedrijana in Kojškega, Skrljevega, Hlevnika in Belega. Celó iz Gorice se je pripeljala kočija gospodov. Cenilo se je udeležencev približno 500.

Med udeleženci so bili zastopani različni stanovi, duhovščina, učiteljstvo, eden župan, posestniki in kmetovalci, obrtniki in rokodelci itd. Pri vsej navzoči množici se je vse vršilo v najlepšem redu in s precejšnjo navdušenostjo.

Začetek zborovanja odprl je gospod sklicatelj shoda deželni poslanec Anton Jakončič, pozdravljajoč prišle udeležence ter izražajoč svoje veselje, da se je njegovemu klicu tako častna množica odzvala. Ko je g. sklicatelj razložil namen tega javnega shoda, predlagal je, naj se voli predsednik zborovanja. Predsednikom je bil izvoljen veleč. g. Andr. Žnidarčič, vikar gradenski, tajnikom pa g. Josip Erzetič, učitelj v Skrljevem. Nastopila sta oba svojo službo.

Po kratkem nagovoru gosp. predsednika dala se je beseda prvemu govorniku g. Ant. Jakončiču, dež. poslancu (sklicatelju shoda).

Gospod govornik je v prvem delu svojega govora omenjal veliko bedo v Brdih zaradi slabih letin ter razpravljal, kako bi se dalo ljudstvu pomagati. V ta namen je razkazoval, kako naj bi se gospodarilo v takih slabih letinah, podučeval ljudstvo, kako bi si zamoglo zboljšati svoje bedno stanje, govoril zatorej o trtoreji, sadjereji, živinoreji in konečno zahteval, da tudi vlada z izdatnimi podporami ljudstvu odmore. Opozarjal je na potrebo lepih cest, ki bi se morale zgraditi, novih mostov, pooborami, da ljudstvo zasluček vdobi. — V drugem delu svojega govora se je govornik spominjal našega c. kr. kmetijskega društva v Gorici, kateremu bi moral biti poklic podpirati tudi slovenski del dežele v kmetijskih zadevah. Obžaloval je, da se je to društvo v teku tega leta ostentativno protivilo slovenskim kmetovalcem, ker je s svojim predsednikom vred zabranilo slovenskim posestnikom in kmetovalcem vstop k društvu z izgovorom, da dvomijo, če bi bili isti za to sposobni — in jih torej odklonilo. Najbrž se je predsedstvo pri tem postopanju proti Slovencem spomnilo izreka: „Timeo Danaos — et dona ferentes“. Občinstvo je sprejelo govornikovo razpravo z živahnim odobravanjem.

Potem da predsednik besedo drugemu govorniku, g. dr. Treotu, dež. poslancu. Ta govornik si je vzel za predmet svojega govora narodno šolstvo na sploh. V svojem govoru je omenjal izrek, ki se bere na žigicah za Slovence v Istri in se glasi: „Narod brez šole nima bodočnosti“. Na tej podlagi je izvajal, da je tudi slovenskemu narodu potrebno imeti šole, ne samo ljudske, marveč tudi srednje šole, gimnazij, realke in druga razna izobraževališča, s kojih pomočjo bi se vsposobila slovenska mladina za razne službe in poklice v življenju. Do zdaj je bilo v navadi, da se je slovenska mladina silila s pomočjo tujih jezikov pridobivati višjo izobrazbo. Ta ovira tujih jezikov je mnogim grenila šolski napredek ter provzročila, da so opustili šolstvo in se posvetili prozaičnim poklicem, ki zahtevajo le telesno vsposobljenost. Slovenski narod je naderjen najmanje toliko, kot vsak drugi narod za izobrazbo in omiko ali prosveto, ter ima pravico do vseh teh blagov.

Ni torej treba misliti, da mora biti Slovenec le kmet, delavec, dninar, rokodelc in obrtnik, marveč se mora povspeti do kaj višega, a do višega se zamore priti le s pomočjo primernih šol, te pa mora

PODLISTEK.

12

Mladi gozdar.

Izvirni roman. Spisal Soški-črnošolec.

(Dalje.)

„Babišče! — Bog te vidi in zelenec te sliši! — Jezo v stran in lopar v kot, da ti ne povem drugače, kaj je Bog zapovedal Evi, predno si ti mahala z loparjem okrog sebe“. — Te besede govoril je Kozmek tako odločno in slovesno, da ni Štrena več dvignila loparja. A čakaj, mislila si je, z loparjem te ne bom, bom te pa z — loparčkom. In začela se je dreti, peniti in repenčiti:

„Kaj ti hočejo moje kokoši? — Kaj preganjaš moje živali? — Kdo jih redi, ti ali jaz? — Tam imaš svoje gnezdo, tam razsajaj, tam gospodari, tam...“

„Molči in premisli, da niso tvoje kokoši prav tako nedolžne, kakor se ti zdé“.

„Komu so storile moje kokoši kaj žalega? — Malhar malharski, beraški! Potepin, grdun, šleva, slepar, tat, zmikavt, rokomavh... Poberi se, da te ne česnem z loparjem po butici!“

„Česni no, le česni! — Pet srebrnih stane danes vsaka zaušnica...“

„Skidaj se mi domov, malhar, domov!“

„Ti boš mene gonila domov? — Te je-li še kje kaj, ali samo to, kar te tu vidim? — Mož je mož, a baba je škratelj, učilme je rajni oče, in prav je povedal“.

„Spravi se mi domov, pa Bog ti posveti v črepinjo, budalo staro!“

„Kaj, meni bo kdo svetil v črepinjo? — Tebi, tebi naj sveti, da boš imela vsaj toliko pameti, kolikor je imajo tvoje kokoši preveč. — Glej, one molče lepo sedaj in se ne deró, kakor ti, ker vedo, da jeza ni poštena reč. — Z Bogom, botra! — Ne zameri, da si zastoj malnila z loparjem“. — S tem hladnokrvnim slovesom se je odpravil Mrak in korakal hitro proti domu. Botra Štrena je stala pa še dolgo na istem mestu in rentočila, da se je čulo v deveto vas. Jezilo jo je najbolj to, da ji je odgovarjal Mrak tako mirno. Nazadnje je pa vendar uvidela, da morata biti pri vsakem prepiru najmanj dva, in potegnila je „loparchek“ za zobe, lopar je nesla pa v hišo.

IX.

Čuk sedi, čuk sedi
Na boróvem trčku,
Sam sedi, sam sedi,
Sam devojkú snubi“.

Nar. p.

Sever je bil mej tem pripravil iz saj, oglja in vode umazano vodo — črnilo na pozno ljubezen. Zdelo se mu je čudno, ker ni bilo Mraka toliko časa nazaj. A začuvši vpitje stare Štrene, je uganil takoj, kje tiči vzrok. Zato je pa nalašč povprašal vnuivšega se Mraka:

„Kje si pa bil toliko časa?“

„I, kje neki! — Pomudil sem se malo pri sosednji“.

„Kregala sta se menda, ka-li?“

„Hm, bilo ni sile... Ona rada vpije, jaz nerad molčim“.

„No, Mrak, naj je bilo vže karkoli: — na delo! — Možak si, star si, pameten si tudi dovolj, da veš, da je pot do sreče trnjeva... Daj mi pero, da je narežem“.

„Kaj? — Rezal boš? — Ne bo dal! — Jaz sem se toliko trudil, ti bi mi pa vse razrezal! Tega pa ne, dokler miga ta mezinček“, postavi se možko in odločno Kozmek, ki ni imel niti pojma ne o pisanju, ne o pisalnem peresu.

„Kako bom pa pisal, ako malo ne narežem?“

„Kakor hočeš; a povem ti, da rezal mi ne boš“, odreže se Kozmek zopet in skrije peresa za hrbet,

„Daj mi eno pero, videl boš, da mu ne bo sile“, pregovarja ga z lepa Sever.

„Na, — toda glej, kaj delaš!“ zagrozi se resno Kozmek ter mu da eno pero, ostali dve pa zaklene v skrinjo.

Sever je jel nato narezovati pero. Kozmek ga je pa gledal, vedno pripravljen, da mu je vzame, ako bi bila sila. Ko je bilo pero pripravljeno, je pokleknil Sever na tla — drugače ni mogel namreč pisati na klopi — in čakal tako Kozmeka, da mu začne narekovati. Ta je pa stal zamišljen zraven, se praskal za ušesi in gledal gori v sajaste svili. Prestopal se je na levo in desno, hrkal in pokašljeval, kakor bi imel ikre v goltancu.

(Dalje pride.)

narodni dati — država. A ravno c. kr. vlada, ki bi morala kot mati skrbeti za izobrazbo vseh narodov enako, postopa proti Slovincem kot mačeha. Kakor ima vlada vedno dovolj denarja za nemške in italijanske šole, tako bi morala tudi za slovenske šole, raznih vrst imeti odprto roko. Na nemškem Štajerskem, Koroškem podpira vlada Nemcem njihove šole, a Slovincem ne privošči ni ljudskih šol za potrebo, zato zginjajo Slovenci na Koroškem in Štajerskem. Ni li to krivično in žalostno!?

Enako podpira c. kr. vlada Italijane v Primorju in vsaki njihovi želji vstreže, a Slovence pusti na cedilu, kadar prosijo za to podpore. V Trstu in v Gorici si morajo sami Slovenci vzdrževati ljudske šole, a c. kr. vlada niti toliko poguma nima, da bi magistratom zapovedala, naj bi potrebno število ljudskih šol v središču mesta ustanovili in dopuščala, da n. pr. goriški magistrat — prisiljen po zakonu je sicer tako šolo v mestu Gorici ustanovil, a to na skrajni periferiji, tako da je slovenski deci nemogoče jo pohajati. Vidi se, da smo mi Slovenci c. kr. vladi v resnici le pastorki. — Končal je svoj govor ter zaklical navdušeno: Predragi rojaki, vzbudite se in zavedajte se, da ste Slovenci ter zahtevajte svoje pravice! (Burno odobravanje zborovalcev.)

(Dalje pride.)

Dopisi.

Iz goriske okolice, 25. okt. 1903.

Hijene, lumpi, sleparji.
Gabršček v »Soči«.

— V predzadnjem dopisu sem Gabrščku obljubil, da se pomeniva enkrat o hijenah. S to psovko je namreč izvolil on nazvati mene in Vas, gosp. urednik, ker sva začela tiste njegove »narodne piruhe« nekoliko preiskovati, preskuševati njih »narodno« vrednost, kazati slovenskemu svetu njih neslovensko lice ter dokazovati to, kar ste Vi, g. urednik, že koj začetka o njih trdili: da utegnejo vendar le biti narodni klopotci. S psovko hijene je hotel Gab. namigniti svojim čitateljem, kakor da bi bilo pisanje v »Gorici« o njegovih famoznih narodnih piruhih Bog ve kakó neresnično, zlobno, zavito, podlo, kruto, sploh tako nizko, da ne zasluži niti odgovora. A temu ni tako. Gab. je tu zopet farbal. On bi prav rad odgovarjal, tako rad, kot je živ, seveda odgovarjal kot zna on odgovarjati. Odgovarjal tako, kot odgovarja, ali prav za prav vpije nasilen, agresiven, krut gospodar na svojega hlapca, kričeč, da nima v njegovi hiši nikdo prav, nego on (gospodar), in da je on sam pravica in postava. Tako je renčal tudi Gab. nad rešitelji in prijatelji »Krojaške zadruge«. Vedel je, da je pričel pogubno igro z narodnim imetjem, vedel je, da spravlja v nevarnost krvavo prisluzene prihranke siromašnih slovenskih sorojakov, znal je, da poliva z gnojnico dobro ime in čast slovenskega naroda na Goriskem, znal je, da so ga lastni somišljeniki svarili pred tem herostratskim in krivičnim rovanjem proti narodni, zares narodni trgovini... vse to je vedel in znal, ali on ni nehal, brskal je in brskal in še brska po smeteh, katere je nanesel v »Krojaško zadruge« bivši famozni poslovodja Avrelj Bisajl, najvernejši agitator Gabrščekovega »naprednjaštva«. Mi vemo vsi, in tudi Gabršček tega ne zakriva, ampak vedoma in namenoma odkrito v svoji polemiki kaže in je kazal, kako neljubo mu je, da se je pokazalo Bisajlovo poslovodstvo v tako sramotni luči. A nikar ne mislite, ljudje božji, da je

bilo Gabrščku to neljubo iz morebitnega usmiljenja in sočutja do Bisajla kot človeka! O, kaj še! Gab. ne pozna človekoljubja, te besede ni v njegovem slovarju. Dokazov menda ni treba; »Soča« nam jih je nakopičila v zadnjih letih kar na stotine. Zadoštuje imenovati le Gabrščekove zloglasne »Tutti frutti«. Koliko poštenih mož duhovskega stanu, mož, vrednih vsega spoštovanja, je v teh pamfletih pavšalno blati, krivično črnil in krvavo žalil. In to on, on, on... ki bi moral poznati izrek grškega preročišča: Poznavaj se sam! — In tako je ravnal tudi v zadevi »Krojaške zadruge«. Kako hudo je padel udarec za udarcem na nbogega Bisajla, klofute so mu zvenele preko ušes, da se je revček stiskal in skrival v klobuk in ovratnik. Nam, njegovim političnim nasprotnikom se je siromak usmilil. Gab. pa, ki je vse ponesrečeno poslovodstvo Bisajlovo spravil v javnost brez vsake potrebe in le po svoji hudomušnosti in brezobzirnosti, se v začetku za človeka Bisajla niti zmenil ni. Vedel je dobro, na kako slabih nogah je stalo poslovodstvo Bisajlovo, in da je to vedel, dokazuje njegov znani nastop zoper Bisajla v pisarni dr. Treota, česar ni še do danes prekal, vedel je, da postane Bisajl žrtva svoje nezmožnosti ali nemarnosti ali pa tudi zgrešenih naprednjaških nauk in navodil, četudi ne bi bila prišla cela zadeva v javnost. A vse to ga ni nič ženiralo. On je bil tisti, ki je vso zadevo kar za lase izvil v javnost, on je bil tisti, ki je našo stranko izzival in silil, da je objavila Bisajlovo poslovodje ter ga tako postavila na sramotilni oder, on je bil tisti, ki je izpodkopaval varnost deležev siromašnih ljudi pri »Kroj. zadruzi«, on je bil torej tisti, ki je želel in po vseh svojih močeh skušal pahnuti v nesrečo večje število Slovencev, in to jedino zaradi skrajno otročjega upanja, da uniči »Centralno posojilnico« ter združi denar vseh Slovencev na Goriskem v dveh naprednjaških zavodih, v katerih neki prav neomejeno gospodari. Dosegel je toliko, kolikor je mogel: Dobro ime Bisajlovo leži pred njegovimi nogami — razmesarjeno. Ta mesarski prizor naj si vtisne Gab. v spomin da ne pozabi — kdo je hijena.

Segnimo par let nazaj! Pokličimo pred sodbo vse one može, ki so bili v »Soči« od Gabrščeka moralno mesarjeni. Lepo število jih je. Kaj so pregrešili? Z Gabrščkovimi možgani niso hoteli misliti. Taka Gabrščkova moralna žrtve je bil spoštovan profesor, vrl rodoljub. Padla mu je v glavo kot nadzorniku »Trgovsko-obrtna zadruge« nesrečna misel, da je šel pregledovat račune, ne da bi bil to prej Gabrščeku naznanil. Dovolj je bilo. V prih. »Soči« so letale od ubogega moža kar cele krpemese, Gabršček je po njem jahal kot srbopeti dečak po lesenem konju, smešil ga pred šolsko mladino ter ga zmerjal z nazivom: cesarska kraljeva Čebula! — Še en izgled! Dr. Gregorčič nima niti enega mesteca več na svojem životu, da mu ga ni Gabršček v »Soči« še opsoval. Da, nekdanj se mu je celo rogal v »Soči«, da ima (dr. Gregorčič) kratke hlače in široko obuvalo! Gredolčič, Don Antonio, Don Anguria itd. so umotvorili Gabrščkove pameti. Če ni mogel poseči s svojo mesarsko roko v družinsko življenje svojih žrtev, si je pa hladil svojo jezo nad njimi, da jim je nitalak različne zdevke, pačil njih primke itd. To naj Gabršček pomisli, ko govori o hijenah.

Ko je minulo poletje divjal v »Soči« zoper »Krojaško zadruge«, je doživel en posebno vesel dan. S svojim ovajanjem

pri sodišču je dosegel, da so bili gg. odborniki »Kroj. zadruge« obsojeni na majhno globico (5 kron). S kako zadovoljnostjo, s kakim zadoščenjem in veseljem je to sporočal v svoji »Soči«. Videlo se je na slogu, kako ga je ta malenkostna oškodba drugih Slovencev veselila in mazala. Le nekaj ga je motilo v tej veliki sreči, dejstvo, da je bila globa tako malenkostna. Zato je pa tudi znesek 5 kron v »Soči« popolnoma zamolčal. To je storil on, ki pravi drugim hijene.

Zdaj pa vprašam, kako prideva midva, g. urednik, do naziva hijena? Midva sva pač le začela kazati pravo lice onih »narodnih piruhov«, s katerimi je hotel Gab. »farbati« našo javnost. Midva bi ne bila prišla do tega, da naju ni on sam k temu silil z znanimi nerodoljubnimi in nečloveškimi napadi na »Kroj. zadruge«. V teh napadih je stikal po nedostatkih in napakah, katerih v »Kroj. zadruzi« ni, ali jih pa naša stranka ni zakrivila, na katerih pa hudo trpita njegovi oštariji. Prav naravno torej, da sva jih v »Gorici« fotografirala ter mu jih pomolila pod nos, hoteča mu reči: Pometaj pred svojim pragom! Kar je iskal, to je našel. Najino delo ni delo hijen, najino delo je delo pravice, ki maščuje storjeno krivico.

Slednjič še eno za smeh. Davi, ko sem ravno sklepal račune svojih opravil preteklega tedna, začujem velikanski smeh iz sosednje krčme. Ob nedeljah imajo namreč nekateri sovaščanje navado, da se sbajajo v tej krčmi in prebirajo časnike minolega tedna. Ker ni bilo smeha konec, stopim tudi jaz v krčmo in kaj najdem? Nekdo je čital notico v »Gorici« »Torej ušesa mu hoče nategniti«, v kateri je na fin način z besedami Gabrščeka samega dokazano, da se nahaja oni lump in slepar, katerega je Gabršček iskal po uvodnem članku v »Gorici«, prav za prav v »Soči«. Izvrstno, izborna! ha, ha! Ta je vredna en groš! Vi, g. urednik, znate več kot bruške peči.

Hijen, lumpov, sleparjev ni poslal torej Gabršček na pravi naslov. Tu mu jih vrača prijatelj

A. K.

Politični pregled.

Deželni zbori.

V petkovi seji istrskega deželnega zbora so, kakor smo že omenili, hrvatsko-slovenski poslanci zopet obstruirali. Pri vsem tem pa se je seja vršila mirno. V ti seji je posl. dr. Laginja na dolgo govoril o demisiji deželnega glavarja in je menil, da bi se morala zbornica vsaj toliko upoštevati, kakor »Piccolo« in »Giornaleto«, ter ji sporočiti, da li je vest prenešana v teh dveh listih o glavarjevi demisiji resnična? Slednjič je govornik zahteval od predsednika, naj na dnevni red prihodnje seje postavi predlog glede preselitve okrožnega sodišča iz Rovinja. Glede boja med istrskimi Slovani in Italijani rekel je govornik, da isti gotovo prej ali slej poneha in da se bodo stranke med seboj sporazumele. Dr. Laginja govoril je tudi proti odobrenju poročila o deželnem zemljiško-kreditnem zavodu za l. 1902. Izvajal je, da je ta zavod odtegnjen kontroli slovenskih poslancev, da se slovanskim strankam ne dopisuje v slovanskem jeziku in da je preveč denarja naloženega na poslopja v mestih. Zahteval je, da se vsi slovanski spisi rešujejo v slovanskem jeziku.

Slednjič je zbornica razpravljala še o predlogu deželnega odbora, naj se italijanski deželni realni gimnaziji v Pa-

zinu dodelijo še V., VI. in VII. razred višje realke.

Posl. dr. Laginja je podal izjavo, da bodo slovanski poslanci glasovali za ta predlog le pod dvema pogojema: da se odpravijo šolske takse in da se ta zavod prenese v Rovinj, katero mesto bi se na ta način odškodovalo za bližnjo preselitev okrožnega sodišča iz Rovinja v Pulj.

Češki deželni zbor ne bode najbrže več zboroval. Te dni so se vsile namreč med Nemci in Čehi neka pogajanja, katera je vodil sam deželni maršal. Namen teh pogajanj je bil, doseči med Čehi in Nemci kompromis, vsled katerega bi Nemci opustili obstrukcijo. Ali pogajanja ostala so brezuspešna.

Prepir med istrsko večino deželnega zbora zaradi sedeža deželnega zbora.

Italijanska deželnozborska večina prišla si je v lase zaradi sedeža istrskega deželnega zbora. Klub italijanskih istrskih deželnih poslancev imel je te dni namreč svojo sejo, v kateri se je bavil z zgoraj omenjeno zadevo. Vsi italijanski poslanci so bili mnenja, da bi moral biti sedež deželnega zbora v Poreču. To stališče so pa le formalno zastopali, da bi z njim demonstrirali proti vladi, ki je po njih mnenju radi slovanskih poslancev sklenila, da se istrski deželni zbor ne sklicuje več v Poreču. Vsi so pa tudi prepričani, da istrski deželni zbor ne bode več zboroval v Poreču. Gre se zdaj pa za to, kje naj istrski deželni zbor zboruje, dokler ne bo to vprašanje definitivno rešeno. In o tem je ravno sklepal klub italijanske deželnozborske večine v zgoraj omenjeni seji. Dranajst poslancev se je izreklo za to, da bi bil začasni sedež deželnega zbora v Kopru in le sedem jih je bilo za to, da bodi začasni sedež deželnega zbora v Pulju. Zaradi tega je nastal torej med italijansko večino istrskega deželnega zbora prepir, ki ima za posledico to, da je podal deželni glavar svojo demisijo in da je zastopnik istrskega veleposestva Varetton odložil svoj mandat. Tržaški namestnik se je baje izjavil, da je vladi vsejedno, kje da bode sedež istrskega deželnega zbora in je pristavil, da le v Poreču ne sme biti.

Opravljeni red Nižjeavstrskega deželnega zbora.

Novi opravljeni red nižjeavstrskega deželnega zbora hoče izkoreniniti vse pravice manjšine in onemogočuje vsako obstrukcijo. Po novem opravljenem redu ima večina v zbornici vso moč; manjšina ne more obstrukcionirati, ker ji opravljeni red to zabranjuje. Tudi ne more izostati od sej, ne da bi izgubila dijet, niti ne sme govoriti, ako ji večina, ne dovoli. — Nasprotno pa imajo deželni odborniki vso moč v rokah.

Občinske volitve v Pragi.

Zadnje dni so se vršile dopolnilne volitve v mestni svet praški. Izvoliti je bilo treba 32 mestnih zastopnikov. Izvoljenih je bilo 15 Mlado- in 15 Staročehov. Za dva mandata je treba ožjih volitev in sicer med Mladočehi in narodnimi socijalc. V mestnem zastopu bi bilo potemtakem 49 Mladočehov in 41 Staročehov.

Novo ogrsko ministerstvo.

Novo ogrsko ministerstvo je tako-le sestavljeno: Tisza predsedstvo in notranje zadeve, Lukacs finance, Talian poljedelstvo, Hieronymi trgovino, Berzeviczy pouk, Plosz pravosodstvo, Nyiri deželno brambo, Czeh hrvaški minister. Zmaga obstrukcije na Ogrskem in njene posledice.

V soboto je predložil grof Tisza cesarju listo novih ministrov, katero je cesar tudi sprejel. Danes izidejo dotična

vedno stavil rutico pod kolena, kajti nič hlačam bolj ne škoduje kot to vedno poklekanje.

Po blagoslovu je šel na sprehod.

Tako zadovoljen je bil tam doli pod srcem, kakor bi mu angeljci godli: Niti takrat, ko je svojo Nežiko jemal za zakonsko ženo ni bilo tako lepo. O poznejših zakonskih urah niti govora!

Pa glej, kedó prihaja tam le po cesti proti njemu.

O, lá, dejal je sam se sabo, doktorjev špicl — — Tá tá, tá, poklical je gospod psá in mu zažvižgal, kakor je najbolj vedel in znal.

Hotel ga je pagladiti, a pes se ni dosti brigal za radost gospoda Lastovice in ga hladnokrvno sunil tja pod koleno — naravnost v nove hlače.

— Sam satan, da mi jih le ni pregrizel, vskliknil je nesrečni gospod šetalec, in neka divja bol se je polastila njegove duše.

(Konec pride.)

Nove hlače.

Sedel sem gori v svoji sobi in kadil cigarete. Knjiga je ležala pred mano odprta, a kedó bi čital, ko lahko uživa in poskuša pravo, nepokvarjeno življenje, kakor ga še ni nikdar opisala umetniška roka poetova. Bodjisi še tako umetno orisano, vendar je le kopija večno lepe narave.

Naenkrat mi je zadonel na uho zvok smeh gospice Mici, domače hčerke, in takoj sem vedel, da ima zopet kaj izbornega.

— Ahá, mislil sem si, je že zopet dobila kaj originalnega in sedaj da oduška svoji mladi, veseli duši.

Po kosilu sem jo sklenil poprašati, a še nisem bil prav odločen, ko je nekdo potrkal na vrata in na moj: »Naprej!« je vstopila ona sama.

— Ej, gospod Janko, nekaj finega imam za Vas. Lepo dogodbico o novih hlačah, katere glavni junak je bil ravno sedaj spodaj v sobi.

— In sedaj?

— Sedaj je že čez drn in strn, in zopet se je zasmejala, kakor se smejó le lepe, poštene duše.

— Veste, je začela zopet, jaz Vam povem vso stvar, in Vi lahko napišite podlistek, le glejte, da ne omenite nikjer, kedó Vam je to povedal.

Pol v šali sem ji obljubil in povedala mi je zgodovino onih novih hlač, kakor Vam jo tukaj podajem:

Gospod Lastovica je ustal ono nedeljo že ob šesti uri, kajti radoveden je bil jako na svoje nove hlače, katere je bil naročil teden preje pri krojaču.

Proti sedmi uri je ustala tudi gospa soproga, in oba sta potem reševala vprašanje, ali bi jih že danes oblekel, ali ne.

— I seveda jih bodem, zakaj neki ne. In res hud je bil, češ, kedó bode ukazoval v njegovi hiši, kjer je on gospodar. —

Že drugič je zvonilo k maši, hlače še ni bilo.

Ves obupan je bil gospod Lastovica, letal je po sobi gor in dol, klel nad temi »kroglovskimi sinovi« in rentočil na vse grlo. —

— Torej niti k maši ne bodem mogel, godrnjal je, ko je slednjič odzvonilo. Zaprl se je potem v sobo in pihal kakor presekan gad....

Opoldan je prinesel krojaški deček hlače, a skoro da si ni nog potrl, tako ga je nagnal razsrjeni gospod po stopnicah.

— Da bi te sam hudir — — marš! Ogledal si je potem hlače, nove sivkaste hlače in srd se je polegel v njegovi lastovičji duši.

— Primojdunaj, lepe hlače — — hm, hm — —

Začel jih je oblačiti, počasi previdno, da bi se mu preveč ne pretegnile, ali morda celó kje utrgale po šivu — —

Celo uro je hodil nato po sobi, gledal se spredaj in zadaj in srečen je bil, kakor morda še nikoli.

Ob štirih je bil pri blagoslovu in

cesarjeva lastnoročna pisma do posameznih novih ministrov in do min. predsednika, kakor tudi lastnoročna pisma, s katerimi se odslavlajo člani prejšnjega ministerstva. S tem bi bila torej za nekaj časa rešena ogrska ministerska kriza. Na Ogrskem pa pride zdaj rešitev krize glede državnozbornskega predsedništva. Grof Appony, dosednji predsednik ogrskega državnega zbora je namreč podal svojo demisijo. Govori se, da namerava liberalna večina izvoliti novim državnozbornskim predsednikom poslanca Perczela. Taka namera zadene pa najbrže pri ostalih strankah na hud odpor. Boje se namreč, da bi Perczel ne izkoriščal svoje predsedniške oblasti proti opoziciji ter kolikor mogoče krotil svobodno gibanje iste v parlamentu. Za to se pa govori, da prične opozicija obstrukcijo že kaj pri volitvi novega predsednika. Sploh pa se ne ve, kako se zasučejo zdaj zadeve na Ogrskem. Krona je namreč vsprejela program devetorice z malo spremembo, ki pa po mnenju mnogih politikov skoro čisto nič ne spreminja prvotnega programa. S tem so Ogrji dosegli v narodnem oziru glede armade velikanski uspeh. Dosegli so z jedno besedo skoro vse, kar so želeli. Madjarsčina uvede se v vojaške šole kot učni jezik, madjarsčina rabila se bode v vojaških sodnih zadevah kot razpravni jezik, v madjarskem jeziku se bo vršila korespondenca med ogrskimi civilnimi oblastmi in med vojaškimi, madjarski častniki nastavljeni se bodo pri madjarskih polkih, ogrski deželnoobrski minister bode odločeval o slednjem naprej o raznih zadevah, o katerih je doslej odločeval le skupni vojni minister. Vse te točke toraj obsega program devetorice in vse te točke vsprejel je torej tudi cesar. Iz tega je razvidno, da se bližamo času, ko ne bode moglo biti več govora o skupnosti avstro-ogrske armade. In prav je imel neki ogrski državnik, ki je te dni rekel, da so Ogrji z obstrukcijo več dosegli v narodnem oziru v enem letu, nego so poprej zamogli doseči v 35 letih. Tako moč ima torej obstrukcija. Ni čudo torej, ako se bode odslej naprej to taktično sredstvo povsod uporabljalo. Saj je pa tudi prav, da obstoji sredstvo v parlamentarnem življenju, ki zabranjuje brezobzirnim in nasilnim večinam, da postopajo z manjšinami krivično in se na njih opravičene želje prav nič ne ozirajo. Ali zgodi se pa lahko, da pridejo manjšine na dan tudi z nepravilnimi zahtevami in se v dosego teh zahtev poslužijo tudi obstrukcije. Kaj pa potem? Kakor je torej lepo in dobro, ako se s pomočjo obstrukcije zabranjujejo nasilstva in krivice, katere hoče večina v kakem parlamentu izvršiti na škodo manjšine, istotako je zopet žalostno, ako hočejo manjšine vporabljati obstrukcijo, da zabranjujejo večini dobro in pravično delovanje. Naj reče kdo kar koli, gotovo je in ostane, da je obstrukcija rakrana na parlamentarnem življenju. Sicer pa je bila obstrukcija v ogrskem parlamentu gotovo dogovorjena reč med vsemi strankami in so se je veselili ravno tako liberalci, kakor opozicionanci. Ta igra je bila izvršeno uprizorjena, in ni čuda, če se njenega izida vselej vseh ogrske parlamentarne stranke in sploh vsi Madjari. Ne pa tako se more veseliti izida te igre Avstro-Ogrska država kot velesila, kajti še malo let, in Avstro-Ogrska izbrisana bo iz imenika evropskih velesil. Bog daj, da bi bili mi krivi preroki.

Madjarske zahteve.

Zdaj so objavljene madjarske zahteve, katere stavi liberalna stranka do krone in do vlade in ki bodo podlaga bodoči ogrski vladi. Tle so:

1. Znaki skupne vojske se morajo spremeniti v državnoopravni smislu.
2. Vojaški pravdni red, ki se mora naslanjati na ustno in javno postopanje, naj se čimprej predloži parlamentu, ter mora pri tem priti madjarski jezik do veljave.
3. Vrhovna odločitev o vseh vojaških olajšavah naj pripade bramborskemu ministru.
4. Ogrski častniki se morajo premestiti k ogrskim polkom. V ta namen se mora tudi poskrbeti, da bodo ogrski polki zadostno preskrbljeni z ogrskimi častniki. To se naj stori z ustanovitvami vojaških vzgojevališč. Učni načrt teh zavodov naj se spremeni tako, da bo učni in izpitni jezik madjarsčina. V določenem času tudi mora biti znanje madjarsčine obvezni pogoj za vsakega ogrskega državljanca, ako hoče postati častnik. (K tej točki se je oglasil grof Tisza ter navsotval, da se drugi del točke izpusti.)
5. Vse vojaške oblasti na Ogrskem morajo z ondotnimi civilnimi oblastnjami dopisovati madjarsko.
6. S tem pa se ne dotaknejo določbe glede Hrvaške in Slavonije v članu XXX, iz leta 1868.
7. Pri reviziji brambnega zakona se mora ozirati na vpeljavo vojaške službe, mirovno stanje armade se mora določiti in na-

domesna rezerva že v kontingentu napovedati in dovoliti. 8. Glede poveljnega in službenega jezika v armadi se vladarjeve ustavne pravice iz leta 1867. s sedanjim stališčem ne dotaknejo.

Avstrijski poslanik v Vatikanu.

Razni listi poročajo, da bode avstrijski poslanik odpoklican iz Vatikana.

Novo Italijansko ministerstvo

je sestavljeno tako-le: Giolitti predsedstvo in notranje zadeve, Tittoni zunanje zadeve, Ronchetta pravosodstvo, Luzzatti zakladništvo, Rosano finance, Tedesco javna dela, Sacchi poljedelstvo, general Pedotti vojno, Paterno pouk, Mirri mornarico, Caldesi pošta in brzojav.

Sestanek ruskega carja in nemškega cesarja.

Kakor smo že povedali, sestaneta se ruski car in nemški cesar 4. novembra v Wiesbadnu. Tudi temu sestanku se pripisuje velik političen pomen. Rešitev balkanskega vprašanja postala je zadnji čas bolj pereča kod kedaj. Rusija mora biti toraj pripravljena na vse eventualnosti. Prejšnji teden je bil ruski minister za zunanje zadeve v Parizu. Rusija se je hotela prepričati, kaj da misli Francoska in v koliko da so se morebiti predrugele nje razmere do Rusije po obisku italijanskega kralja. Listi poročajo, da se je grof Lamsdorf prepričal, da so ostale francoske razmere do Rusije tudi po obisku italijanskega kralja nespremenjene. Rusija pa je naprosila tudi Francijo, da posreduje med njo in Japonsko ter da pripomore do tega, da pride prej ko prej med Japonsko in med Rusijo do stalnega sporazumljenja, kajti še le tedaj bi imela Rusija proste roke, da bi se zamogla sukati na Balkanu po lastni volji. Pa tudi z Nemčijo se je treba glede balkanskega vprašanja sporazumeti, in o tem ravno bode govora na sestanku obeh vladarjev v Wiesbadnu, kjer se snideta tudi ruski in nemški minister za zunanje zadeve.

Domače in razne novice.

Notarsko imenovanje. — Vpokojeni deželnosodni tajnik Henrik pl. Bortolomei je imenovan za notarja v Motovunu v Istri. Za notarja v Labinj pa pride Rudolf Pillat.

Za sekundarja v tuk. bolnišnici usmiljenih bratov je imenovan naš rojak, g. dr. Rihard Jug, sin nadučitelja v Solkanu g. Tomaža Juga. Čestitamo!

Novi slovenski zdravnik v Gorici. — V kratkem času se naseli v Gorici kot privatni zdravnik g. dr. Anton Breclj. Na to opozarjamo že danes naše slovensko ljudstvo iz mesta in okolice.

Za „Šolski Dom“ so plačali predsedništvu: Filip Abram, vikar v Pliskovici (po poštni hranilnici) 5 K; M. Zega, poslastnik v Kanalu 10 K.

Srčna hvala!

Smrtna kosa. — V soboto je umrl v Gorici v 61. letu svoje dobe lastnik trgovine s klobuki na Travniku, g. Ludovik Mighetti. Pokojnik se je pogosto iztical v javnem življenju. Bil je svoj čas mestni starešina, podpredsednik trgovske zbornice in l. 1898. izvoljen je bil celo za deželnega poslanca. Zadnja leta se je pa odpovedal vsemu javnemu življenju.

Obiskovanje grobov. — Otožen jesenski dan je bila nedelja, dan vseh svetnikov. Nebo je bilo zavito ves dan v črne oblake in padal je na zemljo dež neprenehoma, skoro celi dan. Še otožnejše čute izvajljali so k sreči vozovi, katere si srečaval po vseh mestnih ulicah in na katerih si videl vence, namenjene na grobove onih, ki so se preselili v večnost ter spé v črni zemlji mirno spanje tam „kjer strastij ne buči vihar“. Kakor druga leta, tako se je vršilo tudi letos romanje na grobove, a v manjši meri uprav zaradi slabega vremena. Večina grobov na goriškem pokopališču bila je okrašena s cvetjem, nekateri celo jako bogato. A bolj kod vsi ti krasni cveti, napravljale so na te globok utis molitve revnih vdov in zapuščenih otrok, klečečih na siromašnih priprostitih in neokrašenih gomilah nepozabnih zakonskih mož in ljubljanih starišev, ki so bili v življenju dotičnim jedina podpora. Ti prizori napravljali so vtis na človeka, kakor da bi te revne vdove in zapuščeni otroci, pošiljali k nebu vroče želje, naj bi se večni Bog usmilil skoro tudi njih, ter jih prej ko prej združil z onimi, katere pokriva hladna odeja. Zakaj bi pa tudi ne puhte take želje proti nebu, ko je dandanes tako težko živeti na svetu, ko tako kruto preganja brat brata in ko so vsi spevi o človekoljubju le golo hinvastvo in ko prevladuje sedanjí človeški rod sploh le gola sebičnost. Če kdaj, so gotovo danes na mestu pesnikove be-

sede, da blagor jim, kateri v Gospodu zaspé. — Taki in jednaki čuti pretresali so srca v nedeljo opazujočim obiskovalcem grobov. Včeraj pa je bil krasen dan. Lepše ni moglo sijati z vedrega neba. Za to pa je bilo obiskovanje grobov mnogoštevilnejše od nedelje.

Vojaški nabor. — Mestni magistrat naznanja, da se morajo v svrhu bodočega vojaškega nabora zglasti pri njem v teku meseca novembra vsi oni mladeniči, ki so pristojni v Gorico in ki so bili rojeni l. 1883. Prošnje za olajšavo vojaške službe v smislu paragrafov 31., 32., 34. in 35. vojne postave, uležé se lahko pri mestnem magistratu koj. Najdalje pa se morajo vložiti do dne, predno se bode vršil vojaški nabor. Pa tudi oni, ki niso pristojni v Gorico, ki so pa v Gorici stalno nastanjeni, in ki so rojeni l. 1883., 1882. in 1881., morajo se zglasti pri mestnem magistratu. Pri- nesti morajo s seboj kako listino, s katero se lahko legitimirajo. Ako bi hoteli predstaviti se tukaj naboru ali pa, ako bi mislili, da so opravičeni do kakih olajšav glede vojaške službe, uležijo lahko svoje prošnje pri magistratu v Gorici.

Društvo „Inominata“ razpuščeno. — Tržaško namestništvo je razpustilo društvo italijanskih dijakov s Primorskega, ki se je imenovalo „Inominata“, t. j. društvo brez imena. To društvo bi se vsled svojih pravil ne smelo baviti s politiko, dočim je delalo ravno nasprotno. Bilo je namreč skrajno irredentistično navdihnjeno in je povsod, kjer je le moglo, prirejalo burne protiaustrijske demonstracije. Dne 20. septembra zborovalo je v Pazinu. Izbralo si je ta dan nalašč, da je zamoglo slaviti z italijanskimi brati onkraj avstrijskih mej trenotek, ko je Italija zasedla Rim ter odvzela papežu posvetno oblast nad mestom. Odposlalo je v ta namen na župana v Rimu brzojavko povsem veleizdajškega pomena. Tudi drugi govori na tem shodu so bili odločno irredentovski in se je izražala v vseh očitna želja, da bi prišle primorske pokrajine prej ko prej pod Italijo. Kasneje odposlalo je to društvo brzojavko Menottiju Garibaldiju, v kateri je bila istotako izražena želja podcepljenju naših pokrajin od Avstrije. Na podlagi vseh teh dejstev se je torej tržaško namestništvo osmelilo, da je omenjeno društvo razpustilo. Kakor omenjamo na drugem mestu, se vodi preiskava proti mnogim italijanskim dijakom radi veleizdajških činov, posebno o priliki bivanja italijanske kraljeve dvojice v Vidmu. Kakor čujemo, je zapletenih v to zadevo tudi mnogo drugih oseb, med katerimi so tudi take, ki prijemajo mesečne plače iz c. kr. denarnice. Motil bi se sicer oni, ki bi mislili, da dovedejo vse te preiskave do kakih praktičnih rezultatov. Saj je vendar znano, da je med dokazi in dokazi velika razlika. Kedar se namreč hoče, zadostujejo najmanj dokazi; istotako so pa tudi največji dokazi nedostatni, ako se zopet tako hoče in tako želi. Saj imamo v tem pogledu že dovolj preskušenj. S Slovenci bi znale naše oblastnije vse drugače postopati.

Konfiscirane ribe in strupene gobe. — V soboto so konfiscirali na ribjem trgu še prečejšno množino nezdravih rib. Na sadnem trgu so pa konfiscirali mnogo strupenih gob.

Z mosta skočil v Korenj. — Danes zjutraj ob 9. uri je nek mešetar z Vogerskega, stanujoč v Gorici, skočil v ulici sv. Klare z mosta v Korenj. Ostal je na mestu mrtev.

Pretep. — V nedeljo zvečer okolu sedme ure nastal je v ulici sv. Klare hud pretep med sedmimi Goricani in dvema Solkanecma. Pulili so se, ravsali, ter valjali po blatu, da je bilo kaj. Par Goricanov je bilo ranjenih. Solkanca pa sta odnesla pete.

Aretirali so v nedeljo nekega Avgusta Olivo, ker ni hotel plačati svojega računa v neki krčmi v ulici Leoni. Olivo je bil že na več let obojen zaradi razžaljenja Nj. Vel. Med potjo, ko so ga peljali v zapor, se je Olivo ponovno nespodobno izrazil o osebi našega cesarja, ter se izražal tudi proti Avstriji, proslavljaljoč anarhizem.

Vabilo na občni zbor „Kmetijskega društva“ v St. Petru pri Gorici, ki se vrši v nedeljo dne 15. novembra 1903. po blagoslovu v lastnih prostorih z dnevnim redom po pravih.

O d b o r.

Zahvala. — Podpisano „Kmetijsko društvo“ v Cerknem se tem potom najsrčnejše zahvaljuje za naklonjenost vsem onim, kateri so pripomogli, da se je otvorjenje našega „Gospodarskega doma“ tako sijajno izvršilo. Zlasti se zahvaljujemo gospodu Ernestu Klavžarju iz Gorice, kateri je pri tej slavnosti nam pomagal z besedo in dejanjem, dalje g. Milanu Ivančiču iz Tolmina, kateri je že med zidanjem poslopja nam šel vedno na roko,

gospodu deželnemu poslancu Lapanju iz Kobarida, ki se je blagovolil udeležiti naše slavnosti, dalje častitemu gospodu dekanu Iv. Murovcu, ki je blagovoljno nam blagoslovil novo poslopje, gospodom c. kr. uradnikom in častiti duhovščini, ki so se udeležili otvorjenja in sploh vsem, ki so pripomogli pri tej slavnosti.

„Kmetijsko društvo“ v Cerknem reg. zadruga z neom. zavezo.

Za odbor:

Peter Bevk, Anton Sedej, odbornik načelnik.

„Hranilnica in posojilnica“ v Cerknem, je imela prometa v mesecu oktobru t. l. 79705 62 K; Prejete hranilne vloge 12208 K. Izplačane hranilne vloge 10841 65 K. Dana posojila 5972 K. Vrnjena posojila 1410 K.

Italijansko vseučilišče v Trstu. — Nemški tirolski listi pišejo, da dobe Italijani že v najbližjem času svoje vseučilišče v Trstu. To da je plačilo, katero so vdobili Italijani zato, da so popustili v tirolskem deželnem zboru obstrukcijo. Ako se to v resnici zgodi, potem nadomesti s tem avstrijska vlada še le prav za prav društvo „Inominata“, katero je razpustila te dni.

200 laskih dijakov v preiskavi radi veleizdaje. — Proti 200 italijanskim dijakom iz Primorskega in Dalmacije, ki so se udeležili znanega irredentorskega shoda v Vidmu, je uvedena preiskava radi veleizdaje.

Proti slovenskemu odvjetniškemu shodu divja nemskonacionalno časopisje kakor besno. To ravno kaže, da je napravil ta shod globok vtisek. Nemci se že boje, da bi Slovenci tudi v drugih zadevah složno postopali. „Deutsche Wacht“ je posebno razburjena in psuje shod z izrazom „Barnumsche Congress“. Slovenski narod bo tem nemškim časnikarskim klovnom že pokazal, kako zna in hoče resno braniti zadnje pravice, katere mu skuša še vzeti nemška oholost.

Trgovska in obrtna zbornica v Ljubljani se je možko zavzela za enakopravnost našega jezika na Koroškem. Vsprejela se je v petek resolucija, v kateri povdarja obile trgovske zveze med kranjsko in koroško deželo, vsled katerih se vedno množe opravila kranjskih trgovcev na koroških sodiščih. Ti trgovci kranjski pa imajo pravico zahtevati, da se jim tudi na Koroškem deli pravica v slovenskem jeziku, katerega oni najbolje umejo. Resolucija pa povdarja tudi, da se bodo te zveze vedno množile in večale.

Zategadelj pa smatra trgovska in obrtniška zbornica za kranjsko ne samo za svojo popolno pravico, ampak tudi za svojo neodpušno dolžnost, da odločno zahteva v prid svojih interesov, da se v obmejnih krajih Koroške slovenskemu jeziku ne utesnuje ali celó odpravlja enakopravnost in javlja to:

1. c. kr. pravosodnemu ministerstvu z nujno prošnjo, da vse ukrene, da se bo slovenskemu jeziku v napominanih sodnih okrajih Koroške zavarovala v smislu zakona enakopravnost.

2. c. kr. trgovskemu ministerstvu z nujno prošnjo, naj primerno vpliva na c. kr. pravosodno ministerstvo, da hitro in popolno ugodí gornji prošnji.

O tej resoluciji se je razvila živahna debata, katere so se udeležili tudi Nemci. Svet. g. Luckmann je izjavil, da Nemci, ako bi bili vedeli, da pride ta predlog danes v razpravo, ne bi bili prišli v sejo. Nato so nemški svetovalci pred glasovanjem zapustili zbornico.

Povodnji. — V Lombardiji so bile zadnje dni velikanske povodnji. Reke in potoki prestopile so svoje struge in napravile neizrečeno mnogo škode. Preplavile so polja, odnesle mostove, uničile mnogo cest. Tudi na železnicah je povodenj povzročila mnogo škode. Ravno tako dohajajo iz Južne Tirolske vesti o velikih škodah, katere so povzročile te dni tam povodnji.

Loterijske številke.

31. oktobra.

Trst	50	39	29	67	9
Line	29	72	22	42	39

Šimenc Fric

krčmar

dosedaj v Gosposki ulici (Via Signori)

preselil se je v

Magistratno ulico š. 9, (Via Municipio).

Priporočo se za obilen obisk.

Rojaki! Spominjajte se o vsaki priliki „Solskega doma“

Krojaška mojstra Čufer & Bajt

v Gorici, ulica sv. Antona št. 7
v hiši g. Jerneja Kopača

izdelujeta
vsakovrstne obleke za moške
po meri, bodisi fine ali pa
priproste.

Priporočata se svojim rojakom
v Gorici in na deželi, posebno pa
e. duhovščini za obilna naročila.

**ROMARJEM
NASV. GORO**

in slav. občinstvu sploh
se priporoča v obisk

Kavarna „Central“

v Gorici na Travniku
(Piazza grande) tik
cerkve sv. Ignacija.

Kdo

želi odstraniti vinske
napake in bolezni?

Obrne naj se v mirodil-
nico (drogerijo)

A. Mazzolli,

v Gosposki ulici hiš. št. 6,

katera ima bogato zalogo naj-
novejših in kemično čistih
pripomočkov za ozdravljenje
kakoršnihkoli vin.

Fani Drašček,

zaloga šivalnih strojev

Gorica, Stolna ulica hiš. št. 2.

Prodaja
stroje tudi
na teden-
ske ali
mesečne
obroke.
Stroji so
iz prvih
tovarn ter
najboljše,
kakovosti
Priporoča
se slav.
občinstvu.

Ivan Bednařik

priporoča svojo

knjigoveznico

v Gorici

ulica Vetturini št. 3.

KUNEROL

zajamčena čista

**rastlinska mast
iz kokos-oreha.**

Nadomešča maslo in svinjsko mast.
Izvrstno služi ter je dolgo vzdržljiva.
Dobiva se v vseh boljših prodajalni-
cuh s kolonijalnim blagom.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 **GORICA** Via Giardino 8

priporoča

pristna bela
in črna vina
iz vipavskih,
furlanskih,

briskih, dal-
matinskih in
isterskih vi-
nogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po želez-
nici na vse kraje avstro-egrske monarhije v
sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja
tudi uzorce.

Cene zmerno. Postrežba poštena.

Odlikovana delavnica!

ANT. KRUSIČ

krojač, ulica Giuseppe Verdi št. 33

Priporoča se sl. občin-
stvu v mestu in na deželi,
posebno č. duhovščini. —
Ima bogato zalogo blaga
vsake vrste in za vsaki stan,
ter opozarja na ravno došlo
sveže jesensko in zimsko
blago, lastni izdelek *gotovih
oblek in površnih sukenj.*
Cene prav solidne!

Podpisani priporoča slavnemu ob-
činstvu v Gorici in na deželi *svojo*

prodajalnico jestvin

V zalogi ima kave vseh vrst, raz-
lične moke iz Majdičevega mлина v Kranju,
nadalje ima tudi raznovrstne pijače na
primer: francoski Cognac, pristni
kranjski brinjevec, domači tropinovec,
fini rum, različna vina, goršice (Senf).
Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodove
užigalice. — V zalogi se dobé tudi te-
stenine tvrdke Žnidaršič & Valenčič v
Ilirski Bistrici, ter drugo v to stroko
spadajoče blago. — Postrežba točna in
po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Kutin,

trговец v Semeniški ulici h. št. 1
(v lastni hiši.)

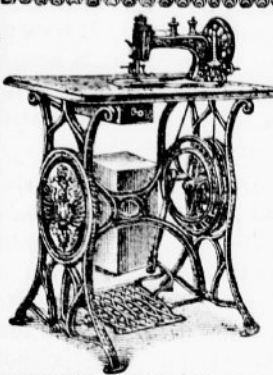
Jakob Šuligoj,

urar c. kr. železnic,

v Gorici, Gosposka ulica hiš. št. 25.

priporoča svojo najboljšo zalogo

šivalnih strojev,

za gospode krojače in šivilje po **najnižje** mogočih
cenah. — V zalogi ima tudi najnovejše in naj-
boj priproste **vezilne aparate** (Stickaparate),
katere se more porabiti za vezenje (rekamiranje)
na vsakem „Singer-jevem“
šivalnem stroju, ter stane tak
aparatom 7 K. — Kdor torej
hoče imeti dober in trpežen
šivalni stroj in jako po ceni,
naj si pride ogledat šiv. stroje
novih sistemov, katere jam-
či od 5 do 10 let.

Dalje priporoča najboljše

švicarske žepne ure
po zmernih cenah. Poprave s poroštvom enega leta.

Mejnarodni panorama

iz Berolina, odlik. na vseh svetovnih razstavah.

Restavracija „LA BOHEME“, Gorica, tekališče
Josipa Verdlja št. 38.

Potovanje po svetu, za vseh zanimivo.

Vsak teden nov program!

Od 1. do 7. novembra:

**Slavnosti v Kronstadtu in Petrogradu
in drugo.**

Nikdo naj ne zamudi ogledati si teh krasnih naravnih lepot.

Odprto vsak dan od 9. zj. do 9. zv.

Vstopnina 40 vin., otroci in vojaki do narednika 20 vin.

Jesen je tu

in bliža se zima; bliža se pa tudi
potreba, kupiti za hišno oz. lastno
potrebo raznega zimskega blaga.

Ponovno se tedaj obrača vdano pod-
pisani do cenj. svojih odjemalcev s
prošnjo, da se pri nakupu raznih zim-
skih potrebščin tudi za naprej blago-
volijo obrniti v prvi vrsti na njegovo
trgovino, koja nudi cenj. odjemalcem
vedno priliko za neprekosljivo ceno in
dober nakup vedno svežih in solidnih
raznovrstnih pletenin iz bombaža in
volne, kakor:

nogavice, rokavice, jopice, **srajce, hlače, zimske šerpe,**
rute, čepice, volno itd.

Dalje priporoča še zadnje novosti kakor:
raznovrstne kožukovine, zimske čevlje za dame, ruske
galoše, dežnike, moderce, bluse, spodnja krila, pasove,
predpasnike; jako velika zaloga belega perila za gos-
pode, krasnih ovratnic, lovskih nogavic itd.; zadnje
novosti mičnih okraskov za obleke, razne svile, žamet,
pliš, fodre itd.; vse potrebščine za gg. šivilje in krojače.

J. Zornik, Gorica, Gosposka ulica 7.

Sprejema

hranilne vloge

katere obrestuje po
4½% polumesečno; ne-
vzdignene obrestipri-
suje konec leta k glav-
nici. Rentni davek pla-
čuje posojilnica sama.

Posojila

uodom na osebni kredit po
6% in na vknjižbo po 5½%

„Centralna posojilnica“

registrovana zadruga z omejeno zavezo,

Gorica, ulica Vetturini 9.

C. kr. poštnohranilnični konto N. 851.292.

Sprejema

nove člane

z glavnimi in opravi-
lnimi deleži. Glavni de-
leži po 200 K, opravični
po 2 K. Otvarja članom
tekoče račune, katere
obrestuje po dogovoru.

Uradne ure

vsak dan od 8. ure zjutraj
pa do 1. ure popoldne.

GORICA

(Večerno izdanje.)

Izhaja vsa **torek** in soboto ob 11 uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri pop. za deželo. Ako pade na ta dneva praznik izide dan prej ob 6. zvečer. Stane po pošti prejemati ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K, polletno 4 K in četrletno 2 K. Prodaja se v Gorici v tobakarni Schwarz v Solskih ulicah, Jellersitz v Nunskih ulicah in Leban na Verdijevem tekališču po 8 vin.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v »Narodni tiskarni«, ulica Veturini h. št. 9.
Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravnništvo »Gorice«. Oglasi se računijo po peti vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 12 vin., 2-krat po 10 vin., 3-krat po 8 vin. Ako se večkrat tiskajo, računijo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska »Narodna tiskarna« (odgov. J. Marušič).

Katehetom.

§ 30. ljudsko šolskega reda z dne 28. avgusta 1870 ukazuje, da mora biti učitelj na enorazrednici $\frac{1}{4}$ ure pred poukom v šolski sobi. Kjer je pa več razredov, določi učiteljska konferenca, kako naj se nadzoruje šolska mladina pred poukom. Po § 23. istega šolskega reda imajo otroci po 2 učnih urah pol-dnevnega poduka 15 minut odmora.

Nastalo je vprašanje: Ali je tudi duhovnik, ki ni definitivno nastavljen veroučitelj dolžan v zmislu postave nadzorovati šolsko mladino $\frac{1}{4}$ ure pred poukom, ako podučuje prvo uro in v odmorih ako podučuje ono uro, h kateri pripada oni odmor?

Šolsko vodstvo v Ajdovščini je bilo mnenja, da je duhovnik kakor vsak učitelj k nadzoru po postavi primoran. Drugače seveda je mislil župnik-veroučitelj. Kako tudi ne! Saj duhovniku, ki podučuje veronauk v šoli, nalaga postava z dne 20. junija 1872 samo brezplačen poduk, za ostalo naj skrbé drugi. Tudi ni duhovnik ud učiteljske konference z odločilnim glasom, izvenšči nekaterih predmetov (pridnost, obnašanje, verstvo, šolska knjižnica, verske vaje), one konference, ki po § 30. ljudsko-šolskega reda sklepa o nadzoru šolske mladine.

Zadeva je prišla pred okr. šolski svet. Ta je razlagal postavo kakor šolsko vodstvo, in njemu se je pridružil tudi deželni šolski svet, ki je dne 14. junija 1902 odločno izrazil, da so učitelji verstva v smislu § 5. drž. ljudsko-šolskega zakona pred poukom in mej odmori primorani nadzorovati šolsko mladino, ker imajo enake pravice in dolžnosti s posvetnimi učitelji.

Da imajo duhovniki enake pravice s posvetnimi učitelji v šoli — to pač ni res. Oni so za poduk plačani, — duhovnik ni. Ako verstvo podučuje posvetni učitelj, dobi posebej plačane ure za verstvo (§ 3. post. 20. junija 1872), kaj pa duhovnik? Pri učiteljskih konferencah imajo duhovniki, ki niso definitivno nastavljeni veroučitelji, le posvetovalni glas (§ 4.

post. 8. maja 1872). Kje so enake pravice? —

Sploh pa duhovnik podučuje v šoli le kot pooblaščen od svojega škofa, on nima nikake pogodbe z državo, ki ima v rokah šolstvo kakor jo ima uradništvo ali učiteljstvo. Torej nima ne pravice ne dolžnosti.

Čisto naravno da je župnik proti temu odloku dež. šolskega sveta poslal utok na ministerstvo za bogočastje in uk, v katerem se je skliceval tudi na navado, po kateri pri nas duhovniki nikjer ne nadzorujejo šolske mladine. Kakor se vidi, se je ministerstvo najbolj naslanjalo na navado. Dež. šolski svet se je namreč dne 24. novembra 1902 št. 2603 potom okrožnic pri šolskih vodstvih informiral ali 1. duhovnik nadzira $\frac{1}{4}$ pred poukom, 2. ali v odmorih, 3. ali so se izdale za tamošnjo šolo posebne naredbe, vsled katerih bi bil veroučitelj nadziranja oproščen?

Kako so odgovorila šolska vodstva, nam ni mar. Dejstvo je, da duhovščina ni nikdar smatrala nadzorovanja kot svojo dolžnost. Če se je kje drugače godilo, bilo je to le iz osebnih razmer do učitelja.

Ministerstvo se je hotelo nekako izogniti principijelni rešitvi te zadeve in je župnika povabilo, naj se izjavi ali z ozirom na to, da si je sam izbral dve zaporedni uri poduka v verstvu svoj utok odtegne ali pa še vedno vzdržuje.

Župnik je prosil, naj se zadeva principijelno reši namreč: ali je duhovnik v zmislu ljudsko-šolskega zakona dolžan nadzorovati šolsko mladino $\frac{1}{4}$ ure pred poukom in mej odmori, ali ne.

Potom okr. šolskega sveta dobil je odlok ministerstva z dne 19. avgusta 1903 št. 19215, kjer se glasi: „da se na temelju šolskih postav ne more trditi, da bi bili Vi dolžni nadzorovati šolsko mladino v učnih odmorih“ in tudi ne pred poukom.

V sedanjih razmerah, ki so med učiteljstvom in duhovščino, se lahko zgodi, da učitelj reče duhovniku: Ako ne sprejmete prostovoljno nadzorovanja, Vam odločim druge ure za verstvo. V to

je učitelj tudi opravičen po § 64 učnega reda, kjer je jasno izraženo, da na enorazrednicah sestavljajo urnik učitelji, na večrazrednicah pa učiteljska konferenca. Tudi ministerstvo je v odloku, ki ga je poslalo župniku v Ajdovščini, istega postavilo pred tak aut-aut. Pa zastoj. Upravno sodišče je duhovščini za trud v šoli kjer podučuje prvi in najvažnejši predmet brezplačno, pripoznalo pravico izbirati si učne ure. Dne 6. sept. 1880 št. 1645 je isto določilo: „Veroučitelj na ljudski šoli si za veronauk izvoli ure poljubno“.

Stvar je zdaj končana. Saj je čas. Če se tako malenkostna zadeva vlačí čez poldrugo leto, pač ni čudno, če druga važna vprašanja (narodnostna, šolska) s polzevo hitrostjo lezejo preko Semeringa proti slovanskemu jugu. C.

Javni ljudski shod na Križadi v Neblem.

(Izvirno poročilo.)

Ta javni ljudski shod vršil se je dne 25. okt. po popoldanski službi božji pri najlepšem vremenu. Udeležili so se ga Brici iz raznih vasi, vzlasti zahodnih. Večina udeležencev seveda je bila iz slovenske fare, katerim je bil prav za prav namenjen zaradi „Legine“ šole, a častno so bili zastopani tudi sosedje iz Mirnika, Fojane, Kožbane, Gradnega, Višnjevika, Drenovika, Dobrove (župan) in Vipolž, Vedrijana in Kojškega, Skrljevega, Hlevnika in Belega. Celó iz Gorice se je pripeljala kočija gospodov. Cenilo se je udeležencev približno 500.

Med udeleženci so bili zastopani različni stanovi, duhovščina, učiteljstvo, eden župan, posestniki in kmetovalci, obrtniki in rokodelci itd. Pri vsej navzoči množici se je vse vršilo v najlepšem redu in s precejšnjo navdušenostjo.

Začetek zborovanja odprl je gospod sklicatelj shoda deželni poslanec Anton Jakončič, pozdravljajoč prišlo udeležence ter izrazujoč svoje veselje, da se je njegovemu klicu tako častna množica odzvala. Ko je g. sklicatelj razložil namen tega javnega shoda, predlagal je, naj se voli predsednik zborovanju. Predsednikom je bil izvoljen veleč. g. Andr. Žnidarčič, vikar gradenski, tajnikom pa g. Josip Erzetič, učitelj v Skrljevem. Nastopila sta oba svojo službo.

Po kratkem nagovoru gosp. predsednika dala se je beseda prvemu govorniku g. Ant. Jakončiču, dež. poslancu (sklicatelju shoda).

Gospod govornik je v prvem delu svojega govora omenjal veliko bedo v Brdih zaradi slabih letin ter razpravljal, kako bi se dalo ljudstvu pomagati. V ta namen je razkazoval, kako naj bi se gospodarilo v takih slabih letinah, podučeval ljudstvo, kako bi si zamogloboljšati svoje bedno stanje, govoril zatorej o trtojeji, sadjereji, živinoreji in konečno zahteval, da tudi vlada z izdatnimi podporami ljudstvu odpomore. Opozarjal je na potrebo lepih cest, ki bi se morale zgraditi, novih mostov, podporami, da ljudstvo zasluček vdobi. — V drugem delu svojega govora se je govornik spominjal našega c. kr. kmetijskega društva v Gorici, kateremu bi moral biti poklic podpirati tudi slovenski del dežele v kmetijskih zadevah. Obžaloval je, da se je to društvo v teku tega leta ostentativno protivilo slovenskim kmetovalcem, ker je s svojim predsednikom vred zabranilo slovenskim posestnikom in kmetovalcem vstop k društvu z izgovorom, da dvomijo, če bi bili isti za to sposobni — in jih torej odklonilo. Najbrž se je predsedstvo pri tem postopanju proti Slovincem spomnilo izreka: „Timeo Danaos — et dona ferentes“. Občinstvo je sprejelo govornikovo razpravo z živahnim odobravanjem.

Potem da predsednik besedo drugemu govorniku, g. dr. Treotu, dež. poslancu. Ta govornik si je vzel za predmet svojega govora narodno šolstvo na sploh. V svojem govoru je omenjal izrek, ki se bere na žigicah za Slovane v Istri in se glasi: „Narod brez šole nima bodočnosti“. Na tej podlagi je izvajal, da je tudi slovenskemu narodu potrebno imeti šole, ne samo ljudske, marveč tudi srednje šole, gimnazije, realke in druga razna izobraževališča, s kojih pomočjo bi se vsposobila slovenska mladina za razne službe in poklice v življenju. Do zdaj je bilo v navadi, da se je slovenska mladina silila s pomočjo tujih jezikov pridobivati višo izobrazbo. Ta ovira tujih jezikov je mnogim grenila šolski napredek ter povzročila, da so opustili šolstvo in se posvetili prozaičnim poklicom, ki zahtevajo le telesno vsposobljenost. Slovenski narod je nardarjen najmanje toliko, kot vsak drugi narod za izobrazbo in omiko ali prosveto, ter ima pravico do vseh teh blagov.

Ni torej treba misliti, da mora biti Slovenec le kmet, delavec, dninar, rokodelc in obrtnik, marveč se mora povspeti do kaj višega, a do višega se zamore priti le s pomočjo primernih šol, te pa mora

PODLISTEK.

12

Mladi gozdar.

Izvirni roman. Spisal Soški-črnošolec.
(Dalje.)

„Babišče! — Bog te vidi in zelenec te sliši! — Jezo v stran in lopar v kot, da ti ne povem drugače, kaj je Bog zapovedal Evi, predno si ti mahala z loparjem okrog sebe“. — Te besede govoril je Kozmek tako odločno in slovesno, da ni Štrena več dvignila loparja. A čakaj, mislila si je, z loparjem te ne bom, bom te pa z — loparčkom. In začela se je dreti, peniti in repenčiti:

„Kaj ti hočejo moje kokoši? — Kaj preganjaš moje živali? — Kdo jih redi, ti ali jaz? — Tam imaš svoje guezdo, tam razsajaj, tam gospodari, tam...“

„Molči in premisli, da niso tvoje kokoši prav tako nedolžne, kakor se ti zdé“.

„Komu so storile moje kokoši kaj žalega? — Malhar malharski, beraški! Potepin, grdun, šleva, slepar, tat, zmikavt, rokomavh... Poberi se, da te ne česnem z loparjem po butici!“

„Česni no, le česni! — Pet srebrnih stane danes vsaka zaušnica...“

„Skidaj se mi domov, malhar, domov!“

„Ti boš mene gonila domov? — Te je-li še kje kaj, ali samo to, kar te tu vidim? — Mož je mož, povedal“.

„Spravi se mi domov, pa Bog ti posveti v črepinjo, budalo staro!“

„Kaj, meni bo kdo svetil v črepinjo? — Tebi, tebi naj sveti, da boš imela vsaj toliko pameti, kolikor je imajo tvoje kokoši preveč. — Glej, one molče lepo sedaj in se ne deró, kakor ti, ker vedo, da jeza ni poštena reč. — Z Bogom, botra! — Ne zameri, da si zastoj mahnila z loparjem“. — S tem hladnokrvnim slovesom se je odpravil Mrak in korakal hitro proti domu. Botra Štrena je stala pa še dolgo na istem mestu in rentočila, da se je čulo v deveto vas. Jezilo jo je najbolj to, da ji je odgovarjal Mrak tako mirno. Nazadnje je pa vendar uvidela, da morata biti pri vsakem prepiru najmanj dva, in potegnila je „loparchek“ za zobe, lopar je nesla pa v hišo.

IX.

„Čuk sedi, čuk sedi
Na borovem trčku,
Sam sedi, sam sedi,
Sam devojku snubi“.

Nar. p.

Sever je bil mej tem pripravil iz saj, oglja in vode umazano vodo — črnilo na pozno ljubezen. Zdelo se mu je čudno, ker ni bilo Mraka toliko časa nazaj. A začuvši vpitje stare Štrene, je uganil takoj, kje tiči vzrok. Zato je pa nalašč povprašal vrnivšega se Mraka:

„Kje si pa bil toliko časa?“

„I kje neki! — Pomudil sem se malo pri so-
„Kregala sta se menda, ka-li?“

„Hm, bilo ni sile... Ona rada vpije, jaz nerad molčim“.

„No, Mrak, naj je bilo vže karkoli: — na delo! — Možak si, star si, pameten si tudi dovolj, da veš, da je pot do sreče trnjeva... Daj mi pero, da je narežem“.

„Kaj? — Rezal boš? — Ne bo dal! — Jaz sem se toliko trudil, ti bi mi pa vse razrezal! Tega pa ne, dokler miga ta mezinec“, postavi se možko in odločno Kozmek, ki ni imel niti pojma ne o pisanju, ne o pisalnem peresu.

„Kako bom pa pisal, ako malo ne narežem?“

„Kakor hočeš; a povem ti, da rezal mi ne boš“, odreže se Kozmek zopet in skrije peresa za hrbet,

„Daj mi eno pero, videl boš, da mu ne bo sile“, pregovarja ga z lepa Sever.

„Na, — toda glej, kaj delaš!“ zagrozi se resno Kozmek ter mu da eno pero, ostali dve pa zaklene v skrinjo.

Sever je jel nato narezovati pero. Kozmek ga je pa gledal, vedno pripravljen, da mu je vzame, ako bi bila sila. Ko je bilo pero pripravljeno, je pokleknil Sever na tla — drugače ni mogel namreč pisati na klopi — in čakal tako Kozmeka, da mu začne narekovati. Ta je pa stal zamišljen zraven, se praskal za ušesi in gledal gori v sajaste svili. Prestopal se je na levo in desno, hrkal in pokašljeval, kakor bi imel ikre

cesarjeva lastnoročna pisma do posameznih novih ministrov in do min. predsednika, kakor tudi lastnoročna pisma, s katerimi se odslavlja člani prejšnjega ministerstva. S tem bi bila torej za nekaj časa rešena ogrska ministerska kriza. Na Ogrskem pa pride zdaj rešitev krize glede državnozbornskega predsedništva. Grof Appony, dosedanjí predsednik ogrskega državnega zbora je namreč podal svojo demisijo. Govori se, da namerava liberalna večina izvoliti novim državnozbornskim predsednikom poslanca Perczela. Taka namera zadene pa najbrže pri ostalih strankah na hud odpor. Bojese namreč, da bi Perczel ne izkoristil svoje predsedniške oblasti proti opoziciji ter kolikor mogoče krotil svobodno gibanje iste v parlamentu. Za to se pa govori, da prične opozicija obstrukcijo že kaj pri volitvi novega predsednika. Sploh pa se ne ve, kako se zasučejo zdaj zadeve na Ogrskem. Krona je namreč vsprejela program devetorice z malo spremembo, ki pa po mnenju mnogih politikov skoro čisto nič ne spreminja prvotnega programa. S tem so Ogrji dosegli v narodnem oziru glede armade velikanski uspeh. Dosegli so z jedno besedo skoro vse, kar so želeli. Madjarsčina uvede se v vojaške šole kot učni jezik, madjarsčina rabila se bode v vojaških sodnih zadevah kot razpravni jezik, v madjarskem jeziku se bo vršila korespondenca med ogrskimi civilnimi oblastmi in med vojaškimi, madjarski častniki nastavljalí se bodo pri madjarskih polkih, ogrski deželnoobranski minister bode odločeval odslej naprej o raznih zadevah, o katerih je doslej odločeval le skupni vojni minister. Vse te točke toraj obsega program devetorice in vse te točke vsprejel je torej tudi cesar. Iz tega je razvidno, da se bližamo času, ko ne bode moglo biti več govora o skupnosti avstro-ogrške armade. In prav je imel neki ogrski državnik, ki je te dni rekel, da so Ogrji z obstrukcijo več dosegli v narodnem oziru v jednem letu, nego so poprej zamogli doseči v 35 letih. Tako moč ima torej obstrukcija. Ni čudo torej, ako se bode odslej naprej to taktično sredstvo povsod uporabljalo. Saj je pa tudi prav, da obstoji sredstvo v parlamentarnem življenju, ki zadržuje brezobzirnim in nasilnim večinam, da postopajo z manjšinami krivično in se na njih opravičene želje prav nič ne ozirajo. Ali zgodi se pa lahko, da pridejo manjšine na dan tudi z nepravilnimi zahtevami in se v dosegu teh zahtev poslužijo tudi obstrukcije. Kaj pa potem? Kakor je torej lepo in dobro, ako se s pomočjo obstrukcije zadržujejo nasilstva in krivice, katere hoče večina v kakem parlamentu izvršiti na škodo manjšine, istotako je zopet žalostno, ako hočejo manjšine vporabljati obstrukcijo, da zadržujejo večini dobro in pravično delovanje. Naj reče kdo kar koli, gotovo je in ostane, da je obstrukcija rakrana na parlamentarnem životu. Sicer pa je bila obstrukcija v ogrskem parlamentu gotovo dogovorjena reč med vsemi strankami in so se je veselili ravno tako liberalci, kakor opozicionarci. Ta igra je bila izvrstno uprizorjena, in ni čuda, če se njenega izida vselej vse ogrske parlamentarne stranke in sploh vsi Madjari. Ne pa tako se more veseliti izida te igre Avstro-Ogrska država kot velesila, kajti še malo let, in Avstro-Ogrska izbrisana bo iz imenika evropskih velesil. Bog daj, da bi bili mi krivi preroki.

Madjarske zahteve.

Zdaj so objavljene madjarske zahteve, katere stavi liberalna stranka do krone in do vlade in ki bodo podlaga bodoči ogrski vladi. Tle so:

1. Znaki skupne vojske se morajo spremeniti v državnopravnem smislu.
2. Vojaški pravdni red, ki se mora naslanjati na ustno in javno postopanje, naj se čimprej predloži parlamentoma, ter mora pri tem piti madjarski jezik do veljave.
3. Vrhovna odločitev o vseh vojaških olajšavah naj pripade bramborskemu ministru.
4. Ogrski častniki se morajo premestiti k ogrskim polkom. V ta namen se mora tudi poskrbeti, da bodo ogrski polki zadostno preskrbljeni z ogrskimi častniki. To se naj stori z ustanovitvami za ogrske mladeniče, z ustanovitvami vojaških vzgojevališč. Učni načrt teh zavodov naj se spremeni tako, da bo učni in izpitni jezik madjarsčina. V določenem času tudi mora biti znanje madjarsčine obvezni pogoj za vsakega ogrskega državljanca, ako hoče postati častnik. (K tej točki se je oglasil grof Tisza ter nasvetoval, da se drugi del točke izpusti).
5. Vse vojaške oblasti na Ogrskem morajo z ondotnimi civilnimi oblastnjami dopisovati madjarsko.
6. S tem pa se ne dotaknejo določbe glede Hrvaske in Slavonije v članu XXX. iz leta 1868.
7. Pri reviziji brambnega zakona se mora ozirati

domestna rezerva že v kontingentu napovedati in dovoliti. 8. Glede poveljnega in službenega jezika v armadi se vladarjeve ustavne pravice iz leta 1867. s sedanjim stališčem ne dotaknejo.

Avstrijski poslanik v Vatikanu.

Razni listi poročajo, da bode avstrijski poslanik odpoklican iz Vatikana.

Novo italijansko ministerstvo

je sestavljeno tako-le: Giolitti predsedstvo in notranje zadeve, Tittoni zunanje zadeve, Ronchetti pravosodstvo, Luzzatti zakladništvo, Rosano finance, Tedesco javna dela, Sacchi poljedelstvo, general Pedotti vojno, Paterno pouk, Mirri mornarico, Caldesi pošto in brzojav.

Sestanek ruskega carja in nemškega cesarja.

Kakor smo že povedali, sestaneta se ruski car in nemški cesar 4. novembra v Wiesbadnu. Tudi temu sestanku se pripisuje velik političen pomen. Rešitev balkanske vprašanja postala je zadnji čas bolj pereča kod kedaj. Rusija mora biti toraj pripravljena na vse eventualnosti. Prejšnji teden je bil ruski minister za zunanje zadeve v Parizu. Rusija se je hotela prepričati, kaj da misli Francoska in v koliko da so se morebiti predrugačile nje razmere do Rusije po obisku italijanskega kralja. Listi poročajo, da se je grof Lamsdorf prepričal, da so ostale francoske razmere do Rusije tudi po obisku italijanskega kralja nespremenjene. Rusija pa je naprosila tudi Francijo, da posreduje med njo in Japonsko ter da pripomore do tega, da pride prej ko prej med Japonsko in med Rusijo do stalnega sporazumljenja, kajti še le tedaj bi imela Rusija proste roke, da bi se zamogla sukati na Balkanu po lastni volji. Pa tudi z Nemčijo se je treba glede balkanske vprašanja sporazumeti, in o tem ravno bode govora na sestanku obeh vladarjev v Wiesbadnu, kjer se snideta tudi ruski in nemški minister za zunanje zadeve.

Domače in razne novice.

Notarsko imenovanje. — Vpokojeni deželnosodni tajnik Henrik pl. Bortolomei je imenovan za notarja v Motovunu v Istri. Za notarja v Labinj pa pride Rudolf Pillat.

Za sekundarja v tuk. bolnišnici usmiljenih bratov je imenovan naš rojak, g. dr. Rihard Jug, sin nadučitelja v Solkanu g. Tomaža Jurga. Čestitamo!

Novi slovenski zdravnik v Gorici. — V kratkem času se naseli v Gorici kot privatni zdravnik g. dr. Anton Breclj. Na to opozarjamo že danes naše slovensko ljudstvo iz mesta in okolice.

Za „Šolski Dom“ so plačali predsedništvo: Filip Abram, vikar v Pliskovici (po poštni hranilnici) 5 K; M. Zega, posestnik v Kanalu 10 K.

Srečna hvala!

Smrtna kosa. — V soboto je umrl v Gorici v 61. letu svoje dobe lastnik trgovine s klobuki na Travniku, g. Ludovik Mighetti. Pokojnik se je pogosto iztical v javnem življenju. Bil je svoj čas mestni starešina, podpredsednik trgovske zbornice in l. 1898. izvoljen je bil celo za deželnega poslanca. Zadnja leta se je pa odpovedal vsemu javnemu življenju.

Obiskovanje grobov. — Otožen jesenski dan je bila nedelja, dan vseh svetnikov. Nebo je bilo zavito ves dan v črne oblake in padal je na zemljo dež neprenehoma, skoro celi dan. Še otožnejše čute izvajljali so k sreči vozovi, katere si srečaval po vseh mestnih ulicah in na katerih si videl vence, namenjene na grobove onih, ki so se preselili v večnost ter spé v črni zemlji mirno spanje tam „kjer strastij ne buči vihar“. Kakor druga leta, tako se je vršilo tudi letos romanje na grobove, a v manjši meri uprav zaradi slabega vremena. Večina grobov na goriškem pokopališču bila je okrašena s cvetjem, nekateri celo jako bogato. A bolj kod vsi ti krasni cveti, napravljale so na te globok utis molitve revnih vdov in zapuščenih otrok, klečečih na siromašnih priprostih in neokrašenih gomilah nepozabnih zakonskih mož in ljubljениh starišev, ki so bili v življenju dotičnim jedina podpora. Ti prizori napravljali so vtis na človeka, kakor da bi te revne vdove in zapuščeni otroci, pošiljali k nebu vroče želje, naj bi se večni Bog usmilil skoro tudi njih, ter jih prej ko prej združil z onimi, katere pokriva hladna odeja. Zakaj bi pa tudi ne puhtele take želje proti nebu, ko je dandanes tako težko živeti na svetu, ko tako kruto preganja brat brata in ko so vsi spevi o človekoljubju le golo hinarvstvo in ko prevladuje sedanjí človeški

sed, da blagor jim, kateri v Gospodu zaspé. — Taki in jednaki čuti pretresali so srca v nedeljo opazujočim obiskovalcem grobov. Včeraj pa je bil krasen dan. Lepše ni moglo sijati z vedrega neba. Za to pa je bilo obiskovanje grobov mnogoštevilnejše od nedelje.

Vojaški nabor. — Mestni magistrat naznanja, da se morajo v svrhu bodočega vojaškega nabora zglasti pri njem v teku meseca novembra vsi oni mladeniči, ki so pristojni v Gorico in ki so bili rojeni l. 1883. Prošnje za olajšavo vojaške službe v smislu paragrafov 31., 32., 34. in 35. vojne postave, uložé se lahko pri mestnem magistratu koj. Najdalje pa se morajo vložiti do dne, predno se bode vršil vojaški nabor. Pa tudi oni, ki niso pristojni v Gorico, ki so pa v Gorici stalno nastanjeni, in ki so rojeni l. 1883., 1882. in 1881., morajo se zglasti pri mestnem magistratu. Pri- nesti morajo s seboj kako listino, s katero se lahko legitimirajo. Ako bi hoteli predstaviti se tukaj naboru ali pa, ako bi mislili, da so opravičeni do kakih olajšav glede vojaške službe, uložijo lahko svoje prošnje pri magistratu v Gorici.

Društvo „Inominata“ razpuščeno. — Tržaško namestništvo je razpustilo društvo italijanskih dijakov s Primorskega, ki se je imenovalo „Inominata“, t. j. društvo brez imena. To društvo bi se vsled svojih pravil ne smelo baviti s politiko, dočim je delalo ravno nasprotno. Bilo je namreč skrajno irredentistično navdihneno in je povsod, kjer je le moglo, prirejalo burne protiavstrijske demonstracije. Dne 20. septembra zborovalo je v Pazinu. Izbralo si je ta dan nalašč, da je zamoglo slaviti z italijanskimi brati onkraj avstrijskih mej trenotek, ko je Italija zasedla Rim ter odvzela papežu posvetno oblast nad mestom. Odposlalo je v ta namen na župana v Rimu brzojavko povsem veleizdajskega pomena. Tudi drugi govori na tem shodu so bili odločno irredentovski in se je izražala v vseh očitna želja, da bi prišle primorske pokrajine prej ko prej pod Italijo. Kasneje odposlalo je to društvo brzojavko Menottiju Garibaldiju, v kateri je bila istotako izražena želja podcepljenju naših pokrajin od Avstrije. Na podlagi vseh teh dejstev se je torej tržaško namestništvo osmelilo, da je omenjeno društvo razpustilo. Kakor omenjamo na drugem mestu, se vodi preiskava proti mnogim italijanskim dijakom radi veleizdajskih činov, posebno o priliki bivanja italijanske kraljeve dvojice v Vidmu. Kakor čujemo, je zapletenih v to zadevo tudi mnogo drugih oseb, med katerimi so tudi take, ki prijemajo mesečne plače iz c. kr. denarnice. Motil bi se sicer oni, ki bi mislili, da dovedejo vse te preiskave do kakih praktičnih rezultatov. Saj je vendar znano, da je med dokazi in dokazi velika razlika. Kedar se namreč hoče, zadostujejo najmanjši dokazi; istotako so pa tudi največji dokazi nedostadni, ako se zopet tako hoče in tako želi. Saj imamo v tem pogledu že dovolj preskušelj. S Slovenci bi znale naše oblastnije vse drugače postopati.

Konfiscirane ribe in strupene gobe. — V soboto so konfiscirali na ribjem trgu še precejšno množino nezdravih rib. Na sadnem trgu so pa konfiscirali mnogo strupenih gob.

Z mosta skočil v Korenj. — Danes zjutraj ob 9. uri je nek mešetar z Vogerskega, stanujoč v Gorici, skočil v ulici sv. Klare z mosta v Korenj. Ostal je na mestu mrtev.

Pretep. — V nedeljo zvečer okolu sedme ure nastal je v ulici sv. Klare hud pretep med sedmimi Goričani in dvema Solkanecma. Pulili so se, ravšali, ter valjali po blatu, da je bilo kaj. Par Goričanov je bilo ranjenih. Solkanca pa sta odnesla pete.

Aretirali se v nedeljo nekega Avgusta Olivo, ker ni hotel plačati svojega računa v neki krčmi v ulici Leoni. Olivo je bil že na več let obsojen zaradi razžaljenja Nj. Vel. Med potjo, ko so ga peljali v zapor, se je Olivo ponovno nespodobno izrazil o osebi našega cesarja, ter se izražal tudi proti Avstriji, proslavljačjoč anarhizem.

Vabilo na občni zbor „Kmetijskega društva“ v Št. Petru pri Gorici, ki se vrši v nedeljo dne 15. novembra 1903. po blagoslovu v lastnih prostorih z dnevnim redom po pravih.

Odbor.

Zahvala. — Podpisano „Kmetijsko društvo“ v Cerknem se tem potom najsrčneje zahvaljuje za naklonjenost vsem onim, kateri so pripomogli, da se je otvorjen našega „Gospodarskega doma“ tako sijajno izvršilo. Zlasti se zahvaljujemo gospodu Ernestu Klatvčarju iz Gorice, kateri je pri tej slavnosti nam pomagal z besedo in dejanjem, dalje g. Milanu

gospodu deželnemu poslancu Lapanju iz Kobarida, ki se je blagovolil udeležiti naše slavnosti, dalje častitemu gospodu dekanu Iv. Murovcu, ki je blagovoljno nam blagoslovil novo poslopje, gospodom c. kr. uradnikom in častiti duhovščini, ki so se udeležili otvorjenja in sploh vsem, ki so pripomogli pri tej slavnosti.

„Kmetijsko društvo“ v Cerknem reg. zadruga z neom. zavezo.

Za odbor:

Peter Bevk, Anton Sedej, odbornik, načelnik.

„Hranilnica in posojilnica“ v Cerknem, je imela prometa v mesecu oktobru t. l. 79.705 62 K; Prejete hranilne vloge 12.208 K. Izplačane hranilne vloge 10.841 65 K. Dana posojila 5.972 K. Vrnjena posojila 1410 K.

Italijansko vsenčilišče v Trstu.

— Nemški tirolski listi pišejo, da dobe Italijani že v najbližjem času svoje vsenčilišče v Trstu. To da je plačilo, katero so vdobili Italijani zato, da so popustili v tirolskem deželnem zboru obstrukcijo. Ako se to v resnici zgodi, potem nadomesti s tem avstrijska vlada še le prav za prav društvo „Inominata“, katero je razpustila te dni.

200 laških dijakov v preiskavi radi veleizdaje. — Proti 200 italijanskim dijakom iz Primorskega in Dalmacije, ki so se udeležili znanega irredentovskega shoda v Vidmu, je uvedena preiskava radi veleizdaje.

Proti slovenskemu odvetniškemu shodu divja nemškonacionalno časopisje kakor besno. To ravno kaže, da je napravil ta shod globok vtisek. Nemci se že boje, da bi Slovenci tudi v drugih zadevah složno postopali. „Deutsche Wacht“ je posebno razburjena in psuje shod z izrazom „Barnumsche Congress“. Slovenski narod bo tem nemškimi časnikaškim klovnom že pokazal, kako zna in hoče resno braniti zadnje pravice, katere mu skuša še vzeti nemška oholost.

Trgovska in obrtna zbornica v Ljubljani se je možko zavzela za enakopravnost našega jezika na Koroškem. Vsprejela se je v petek resolucija, v kateri povdarja obile trgovske zveze med kranjsko in koroško deželo, vsled katerih se vedno množe opravila kranjskih trgovcev na koroških sodiščih. Ti trgovci kranjski pa imajo pravico zahtevati, da se jim tudi na Koroškem deli pravica v slovenskem jeziku, katerega oni najboljše umejo. Resolucija pa povdarja tudi, da se bodo te zveze vedno množile in večale.

Zategadelj pa smatra trgovska in obrtniška zbornica za kranjsko ne samo za svojo popolno pravico, ampak tudi za svojo neodpustno dolžnost, da odločno zahteva v prid svojih interesov, da se v obmejnih krajih Koroške slovenskemu jeziku ne utesnuje ali celó odpravlja enakopravnost in javlja to:

1. c. kr. pravosodnemu ministerstvu z nujno prošnjo, da vse ukrene, da se bo slovenskemu jeziku v napominanih sodnih okrajih Koroške zavarovala v smislu zakona enakopravnost.

2. c. kr. trgovskemu ministerstvu z nujno prošnjo, naj primerno vpliva na c. kr. pravosodno ministerstvo, da hitro in popolno ugodi gornji prošnji.

O tej resoluciji se je razvila živahna debata, katere so se udeležili tudi Nemci. Svet. g. Luckmann je izjavil, da Nemci, ako bi bili vedeli, da pride ta predlog danes v razpravo, ne bi bili prišli v sejo. Nato so nemški svetovalci pred glasovanjem zapustili zbornico.

Povodnji. — V Lombardiji so bile zadnje dni velikanske povodnji. Reke in potoki prestopile so svoje struge in napravile neizrečeno mnogo škode. Preplavile so polja, odnesle mostove, uničile mnogo cest. Tudi na železnicah je povodenj provzročila mnogo škode. Ravno tako dohajajo iz Južne Tirolske vesti o velikih škodah, katere so provzročile te dni tam povodnji.

Loterijske številke.

31. oktobra.

Trst	50	39	29	67	9
Linc	29	72	22	42	39

Šimenc Fric

krčmar

dosedaj v Gosposki ulici (Via Signori)

preselil se je v

Magistratno ulico š. 9, (Via Municipio).

Priporočo se za obilno obisk

narodu dati — država. A ravno c. kr. vlada, ki bi morala kot mati skrbeti za izobrazbo vseh narodov enako, postopa proti Slovincem kot mačeha. Kakor ima vlada vedno dovolj denarja za nemške in italijanske šole, tako bi morala tudi za slovenske šole, raznih vrst imeti odprto roko. Na nemškem Štajerskem, Koroškem podpira vlada Nemcem njihove šole, a Slovincem ne privošči ni ljudskih šol za potrebo, zato zginjajo Slovenci na Koroškem in Štajerskem. Ni li to krivično in žalostno!?

Enako podpira c. kr. vlada Italijane v Primorju in vsaki njihovi želji vstreže, a Slovence pusti na cedilu, kadar prosijo za to podpore. V Trstu in v Gorici si morajo sami Slovenci vzdrževati ljudske šole, a c. kr. vlada niti toliko poguma nima, da bi magistratom zapovedala, naj bi potrebno število ljudskih šol v središču mesta ustanovili in dopuščala, da n. pr. goriški magistrat — prisiljen po zakonu je sicer tako šolo v mestu Gorici ustanoviti — to na skrajni periferiji, tako da je slovenski deci nemogoče jo pohačati. Vidi se, da smo mi Slovenci c. kr. vladi v resnici le pasterki. — Končal je svoj govor ter zaklical navdušeno: Predragi rojaki, vzbudite se in zavedajte se, da ste Slovenci ter zahtevajte svoje pravice! (Burno odobravanje zborovalcev.)

(Dalje pride.)

Dopisi.

Iz goriške okolice, 25. okt. 1903.

Hijene, lumpi, sleparji.
Gabršček v „Soči“.

— V predzadnjem dopisu sem Gabrščeku obljubil, da se pomeniva enkrat o hijenah. S to psovko je namreč izvolil on nazvati mene in Vas, gosp. urednik, ker sva začela tiste njegove „narodne piruhe“ nekoliko preiskovati, preskuševati njih „narodno“ vrednost, kazati slovenskemu svetu njih neslovensko lice ter dokazovati to, kar ste Vi, g. urednik, že koj začetka o njih trdili: da utegnejo vendar le biti narodni klopotci. S psovko hijene je hotel Gab. namigniti svojim čitateljem, kakor da bi bilo pisanje v „Gorici“ o njegovih famoznih narodnih piruhih Bog ve kakó neresnično, zlobno, zavito, podlo, kruto, sploh tako nizko, da ne zasluži niti odgovora. A temu ni tako. Gab. je tu zopet farbal. On bi prav rad odgovarjal, tako rad, kot je živ, seveda odgovarjal kot zna on odgovarjati. Odgovarjal tako, kot odgovarja, ali prav za prav vpije nasilen, agresiven, krut gospodar na svojega hlapca, kričeč, da nima v njegovi hiši nikdo prav, nego on (gospodar), in da je on sam pravica in postava. Tako je renčal tudi Gab. nad rešitelji in prijatelji „Krojaške zadruge“. Vedel je, da je prišel pogubno igro z narodnim imetjem, vedel je, da spravlja v nevarnost krvavo prislužene prihranke siromašnih slovenskih sorojakov, znal je, da poliva z gnojnico dobro ime in čast slovenskega naroda na Goriškem, znal je, da so ga lastni somišljeniki svarili pred tem herostratskim in krivičnim rovanjem proti narodni, zares narodni trgovini. . . . vse to je vedel in znal, ali on ni nehal, brskal je in brskal in še brska po smeteh, katere je nanesel v „Krojaško zadruge“ bivši famozni poslovodja Avrelj Bisajl, najvernejši agitator Gabrščekovega „naprednjaštva“. Mi vemo vsi, in tudi Gabršček tega ne zakriva, ampak vedoma in namenoma odkrito v svoji polemiki kaže in je kazal, kako neljubo mu je, da se je pokazalo Bisajlovo poslovodstvo v tako sramotni luči. A nikar ne mislite, ljudje božji, da je

bilo Gabrščeku to neljuboiz morebitnega usmiljenja in sočutja do Bisajla kot človeka! O, kaj še! Gab. ne pozna človekoljubja, te besede ni v njegovem slovarju. Dokazov menda ni treba; „Soča“ nam jih je nakopičila v zadnjih letih kar na stotine. Zadostuje imenovati le Gabrščekove zloglasne „Tutti frutti“. Koliko poštenih mož duhovskega stanu, mož, vrednih vsega spoštovanja, je v teh pamfletih pavšalno blati, krivično črnil in krvavo žalil. In to on, on, on . . . ki bi moral poznati izrek grškega preroka: Poznavaj se sam! — In tako je ravnal tudi v zadevi „Krojaške zadruge“. Kako hudo je padal udarec za udarcem na uboge Bisajla, klobute so mu zvenele preko ušes, da se je revček stiskal in skrival v klobuk in ovrtnik. Nam, njegovim političnim nasprotnikom se je siromak usmilil. Gab. pa, ki je vse pone srečno poslovodstvo Bisajlovo spravil v javnost brez vsake potrebe in le po svoji hudomušnosti in brezobzirnosti, se v začetku za človeka Bisajla niti zmenil ni. Vedel je dobro, na kako slabih nogah je stalo poslovodstvo Bisajlovo, in da je to vedel, dokazuje njegov znani nastop zoper Bisajla v pisarni dr. Treota, česar ni še do danes preklcal, vedel je, da postane Bisajl žrtva svoje nezmožnosti ali nemarnosti ali pa tudi zgrešenih naprednjaških nauk in navodil, četudi ne bi bila prišla cela zadeva v javnost. A vse to ga ni nič ženiralo. On je bil tisti, ki je vso zadevo kar za lase izlekel v javnost, on je bil tisti, kije našo stranko izzival in silil, da je objavila Bisajlovo poslovanje ter ga tako postavila na sramotilni oder, on je bil tisti, ki je izpodkopaval varnost deležev siromašnih ljudi pri „Kroj. zadruzi“, on je bil torej tisti, ki je želel in po vseh svojih močeh skušal pahnuti v nesrečo večje število Slovencev, in to jedino zaradi skrajno otročjega upanja, da uniči „Centralno posojilnico“ ter združi denar vseh Slovencev na Goriškem v dveh naprednjaških zavodih, v katerih neki prav neomejeno gospodari. Dosegel je toliko, kolikor je mogel: Dobro ime Bisajlovo leži pred njegovimi nogami — razmesarjeno. Ta mesarski prizor naj si vtisne Gab. v spomin da ne pozabi — kdo je hijena.

Segnimo par let nazaj! Pokličimo pred sodbo vse one može, ki so bili v „Soči“ od Gabrščeka moralno mesarjeni. Lepo število jih je. Kaj so pregrešili? Z Gabrščkovimi možgani niso hoteli misliti. Taka Gabršččkova moralna žrtev je bil spoštovan profesor, vrl rodoljub. Padla mu je v glavo kot nadzorniku „Trgovsko-obrtna zadruga“ nesrečna misel, da je šel pregledovat račune, ne da bi bil to prej Gabrščeku naznanil. Dovolj je bilo. V prih. „Soči“ so letete od ubogega moža kar cele krpemese, Gabršček je po njem jahal kot srbopeti dečak po lesenem konju, smešil ga pred šolsko mladino ter ga zmerjal z nazivom: cesarska kraljeva Čebula! — Še en izgled! Dr. Gregorčič nima niti enega mesteca več na svojem životu, da mu ga ni Gabršček v „Soči“ še opsoval. Da, nekdanj se mu je celo rogal v „Soči“, da ima (dr. Gregorčič) kratke hlače in široko obvalo! Gredolčič, Don Antonio, Don Anguria itd. so umotvori Gabršččkove pameti. Če ni mogel poseči s svojo mesarsko roko v družinsko življenje svojih žrtev, si je pa hladil svojo jezo nad njimi, da jim je natakil različne zdevke, pačil njih priimke itd. To naj Gabršček pomisli, k o g o v o r i o h i j e n a h.

Ko je minulo poletje divjal v „Soči“ zoper „Krojaško zadruge“, je doživel en posebno vesel dan. S svojim ovajanjem

pri sodišču je dosegel, da so bili gg. odborniki „Kroj. zadruge“ obsojeni na majhno globico (5 kron). S kako zadovoljnostjo, s kakim zadoščenjem in veseljem je to sporočal v svoji „Soči“. Videlo se je na slogu, kako ga je ta malenkostna oškodba drugih Slovencev veselila in mazala. Le nekaj ga je motilo v tej voliki sreči, dejstvo, da je bila globa tako malenkostna. Zato je pa tudi znesek 5 kron v „Soči“ popolnoma zamolčal. To je storil on, ki pravi drugim hijene.

Zdaj pa vprašam, kako prideva midva, g. urednik, do naziva hijena? Midva sva pač le začela kazati pravo lice onih „narodnih piruhov“, s katerimi je hotel Gab. „farbat“ našo javnost. Midva bi ne bila prišla do tega, da naju ni on sam k temu silil z znanimi nerodoljubnimi in nečloveškimi napadi na „Kroj. zadruge“. V teh napadih je stikal po nedostatkih in napakah, katerih v „Kroj. zadruzi“ ni, ali jih pa naša stranka ni zakrivila, na katerih pa hudo trpita njegovi oštariji. Prav naravno torej, da sva jih v „Gorici“ fotografirala ter mu jih pomolila pod nos, hoteča mu reči: Pometaj pred svojim pragom! Kar je iskal, to jo našel. Najino delo ni delo hijen, najino delo je delo pravice, ki maščuje storjeno krivico.

Slednjič še eno za smeh. Davi, ko sem ravno sklepal račune svojih opravil preteklega tedna, začujem velikanski smeh iz sosednje krčme. Ob nedeljah imajo namreč nekateri sovaščanje navado, da se shajajo v tej krčmi in prebirajo časnike minolega tedna. Ker ni bilo smeha konec, stopim tudi jaz v krčmo in kaj najdem? Nekdo je čital notico v „Gorici“ „Torej ušesa mu bo čez nategniti“, v kateri je na fin način z besedami Gabrščeka samega dokazano, da se nahaja oni lump in slepar, katerega je Gabršček iskal po uvodnem članku v „Gorici“, prav za prav v „Soči“ Izvrstno, izborna! ha, ha! Ta je vredna en groš! Vi, g. urednik, znaste več kot bruške peči.

Hijen, lumpov, sleparjev ni poslal torej Gabršček na pravi naslov. Tu mu jih vrača prijatelj

A. K.

Politični pregled.

Deželni zbori.

V petkovi seji istrskega deželnega zbora so, kakor smo že omenili, hrvatsko-slovenski poslanci zopet obstruirali. Pri vsem tem pa se je seja vršila mirno. V ti seji je posl. dr. Laginja na dolgo govoril o demisiji deželnega glavarja in je menil, da bi se morala zbornica vsaj toliko upoštevati, kakor „Piccolo“ in „Giornaleto“, ter ji sporočiti, da li je vest prenešana v teh dveh listih o glavarjevi demisiji resnična? Slednjič je govornik zahteval od predsednika, naj na dnevni red prihodnje seje postavi predlog glede preselitve okrožnega sodišča iz Rovinja. Glede boja med istrskimi Slovani in Italijani rekel je govornik, da isti gotovo prej ali slej poneha in da se bodo stranke med seboj sporazumele. Dr. Laginja govoril je tudi proti odobrenju poročila o deželnem zemljiško-kreditnem zavodu za l. 1902. Izvajal je, da je ta zavod odtegnjen kontroli slovenskih poslancev, da se slovenskim strankam ne dopisuje v slovenskem jeziku in da je preveč denarja naloženega na poslopja v mestih. Zahteval je, da se vsi slovenski spisi rešujejo v slovenskem jeziku.

Slednjič je zbornica razpravljala še o predlogu deželnega odbora, naj se italijanski deželni realni gimnaziji v Pa-

zinu dodelijo še V., VI. in VII. razred višje realke.

Posl. dr. Laginja je podal izjavo, da bodo slovenski poslanci glasovali za ta predlog le pod dvema pogojema: da se odpravijo šolske takse in da se ta zavod prenese v Rovinj, katero mesto bi se na ta način odškodovalo za bližnjo preselitev okrožnega sodišča iz Rovinja v Pulj.

Češki deželni zbor ne bode najbrže več zboroval. Te dni so se vršile namreč med Nemci in Čehi neka pogajanja, katera je vodil sam deželni maršal Namen teh pogajanj je bil, doseči med Čehi in Nemci kompromis, vsled katerega bi Nemci opustili obstrukcijo. Ali pogajanja ostala so brezuspešna.

Prepir med istrsko večino deželnega zbora zaradi sedeža deželnega zbora.

Italijanska deželnozborska večina prišla si je v lase zaradi sedeža istrskega deželnega zbora. Klub italijanskih istrskih deželnih poslancev imel je te dni namreč svojo sejo, v kateri se je bavil z zgoraj omenjeno zadevo. Vsi italijanski poslanci so bili mnenja, da bi moral biti sedež deželnega zbora v Poreču. To stališče so pa le formalno zastopali, da bi z njim demonstrirali proti vladi, ki je po njih mnenju radi slovenskih poslancev sklenila, da se istrski deželni zbor ne sklicuje več v Poreču. Vsi so pa tudi prepričani, da istrski deželni zbor ne bode več zboroval v Poreču. Gre se zdaj pa za to, kje naj istrski deželni zbor zboruje, dokler ne bo to vprašanje definitivno rešeno. In o tem je ravno sklepal klub italijanske deželnozborske večine v zgoraj omenjeni seji. Dvanajst poslancev se je izreklo za to, da bi bil začasni sedež deželnega zbora v Kopru in le sedem jih je bilo za to, da bodi začasni sedež deželnega zbora v Pulju. Zaradi tega je nastal torej med italijansko večino istrskega deželnega zbora prepir, ki ima za posledico to, da je podal deželni glavar svojo demisijo in da je zastopnik istrskega veleposestva Vareton odložil svoj mandat. Tržaški namestnik se je baje izjavil, da je vladi vsejedno, kje da bode sedež istrskega deželnega zbora in je pristavil, da le v Poreču ne sme biti.

Upravljalni red Nižjeavstrijskega deželnega zbora.

Novi upravljali red nižjeavstrijskega deželnega zbora hoče izkoreniniti vse pravice manjšine in onemogočuje vsako obstrukcijo. Po novem opravljenem redu ima večina v zbornici vso moč; manjšina ne more obstrukcionirati, ker ji upravljali red to zabranjuje. Tudi ne more izostati od seje, ne da bi izgubila dijet, niti ne sme govoriti, ako ji večina, ne dovoli. — Nasprotno pa imajo deželni odborniki vso moč v rokah.

Občinske volitve v Pragi.

Zadnje dni so se vršile dopolnilne volitve v mestni svet praški. Izvoliti je bilo treba 32 mestnih zastopnikov. Izvoljenih je bilo 15 Mlado- in 15 Staročehov. Za dva mandata je treba ožjih volitev in sicer med Mladočehi in narodnimi socijanci. V mestnem zastopu bi bilo potemtakem 49 Mladočehov in 41 Staročehov.

Novo ogrsko ministerstvo.

Novo ogrsko ministerstvo je tako-le sestavljeno: Tisza predsedstvo in notranje zadeve, Lukacs finance, Tallian poljedelstvo, Hieronymi trgovino, Berzeviczy pouk, Plosz pravosodstvo, Nyiri deželno brambo, Czeh hrvaški minister. Zmaga obstrukcije na Ogrskem in njene posledice.

V soboto je predložil grof Tisza cesarju listo novih ministrov, katero je cesar tudi sprejel. Danes izidejo dotična

Nove hlače.

Sedel sem gori v svoji sobi in kadil cigarete. Knjiga je ležala pred mano odprta, a kedó bi čital, ko lahko uživa in poskuša pravo, nepokvarjeno življenje, kakor ga še ni nikdar opisala umetniška roka poetova. Bodisi še tako umetno orisano, vendar je le kopija večno lepe narave.

Naenkrat mi je zadonel na uho zvok smeh gospice Mici, domače hčerke, in takoj sem vedel, da ima zopet kaj izbornega.

— Ahá, mislil sem si, je že zopet dobila kaj originalnega in sedaj da oduška svoji mladi, veseli duši.

Po kosilu sem jo sklenil poprašati, a še nisem bil prav odločen, ko je nekdo potrkal na vrata in na moj: „Naprej!“ je vstopila ona sama.

— Ej, gospod Janko, nekaj finega imam za Vas. Lepo dozdobico o novih sedaj spodaj v sobi.

— In sedaj?

— Sedaj je že čez drn in strn, in zopet se je zasmejala, kakor se smeje le lepe, poštene duše.

— Veste, je začela zopet, jaz Vam povem vso stvar, in Vi lahko napišite podlistek, le glejte, da ne omenite nikjer, kedó Vam je to povedal.

Pol v šali sem ji obljubil in povedala mi je zgodovino onih novih hlač, kakor Vam jo tukaj podajem:

Gospod Lastovica je ustal ono nedeljo že ob šesti uri, kajti radoveden je bil jako na svoje nove hlače, katere je bil naročil teden prej pri krojaču.

Proti sedmi uri je ustala tudi gospa soproga, in oba sta potem rešetala vprašanje, ali bi jih že danes oblekel, ali ne.

— I seveda jih bodem, zakaj neki ne. In res hud je bil, češ, kedó bode ukazoval v njegovi hiši, kjer je on gospodar. — ni bilo.

Ves obupan je bil gospod Lastovica, letal je po sobi gor in dol, klel nad temi „kroglovskimi sinovi“ in rentočil na vse grlo.

— Torej niti k maši ne bodem mogel, godrnjal je, ko je slednjič odzvonilo. Zaprl se je potem v sobo in pihal kakor presekan gad. . . .

Opoldan je prinesel krojaški deček hlače, a skoro da si ni nog potrl, tako ga je nagnal razsrjeni gospod po stopnicah.

— Da bi te sam hudir — — marš! Ogledal si je potem hlače, nove sivkaste hlače in srd se je polegel v njegovi lastovičji duši.

— Primojdunaj, lepe hlače — — hm, hm — —

Začel jih je oblačiti, počasi previdno, da bi se mu preveč ne pretegnile, ali morda celó kje utrgale po šivu — —

Celo uro je hodil nato po sobi, gledal se spredaj in zadaj in srečen je ob šurh je bil pri blagoslovu in

vedno stavil rutico pod kolena, kajti nič hlačam bolj ne škoduje kot to vedno poklekanje.

Po blagoslovu je šel na sprehod.

Tako zadovoljen je bil tam doli pod srcem, kakor bi mu angeljci godli: Niti takrat, ko je svojo Nežiko jemal za zakonsko ženo ni bilo tako lepo. O poznejših zakonskih urah niti govora!

Pa glej, kedó prihaja tam le po cesti proti njemu.

O, lá, dejal je sam se sabc, doktorjev špicl — — Tá tá, tá, poklical je gospod psá in mu zaživžgal, kakor je najbolj vedel in znal.

Hotel ga je pagladiti, a pes se ni dosti brljal za radost gospoda Lastovice in ga hladnokrvno sunil tja pod koleno — naravnost v nove hlače.

— Sam satan, da mi jih le ni pregrizel, vskliknil je nesrečni gospod šetalec, in neka divja bol se je polastila (nunc prae.)

Rojaki! Spominjajte se o vsaki priliki „Solskega doma“

Krojaška mojstra

Čufer & Bajt

v Gorici, ulica sv. Antona št. 7
v hiši g. Jerneja Kopača

izdelujeta

vsakovrstne obleke za moške po meri, bodisi fine ali pa priproste.

Priporočata se svojim rojakom v Gorici in na deželi, posebno pa tistim, ki imajo obilna naročila.

**ROMARJEM
NASY. GORO**

in slav. občinstvu sploh se priporoča v obisk

Kavarna „Central“

v Gorici na Travniku
(Piazza grande) tik
cerkve sv. Ignacija.

Kdo

želi odstraniti vinske
napake in bolezni?

Obrne naj se v mirodil-
nico (drogerijo)

A. Mazzolli,

v Gosposki ulici hiš. št. 6,

katere ima bogato zalogo naj-
novejših in kemično čistih
pripomočkov za ozdravljenje
kakoršnihkoli vin.

Fani Drašček,

zaloga šivalnih strojev

Gorica, Stolna ulica hiš. št. 2.

Prodaja
stroje tudi
na teden-
ske ali
mesečne
obroke.
Stroji so
iz prvih
tovarn ter
najboljše,
kakovosti
Priporoča
se slav.
občinstvu.

Ivan Bednařik

priporoča svojo

knjigoveznico

v Gorici

ulica Vetturini št. 3.

KUNEROL

zajamčena čista

**rastlinska mast
iz kokos-oreha.**

Nadomešča maslo in svinjsko mast.
Izvrstno služi ter je dolgo vzdržljiva.
Dobiva se v vseh boljših prodajal-
nicah s kolonialnim blagom.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 **GORICA** Via Giardino 8

priporoča

prijetna bela
in črna vina
iz vipavskih,
furlanskih,

briskih, dal-
matinskih in
istarskih vi-
nogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po želez-
nici na vse kraje avstro-egrske monarhije v
sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja
tudi uzorke.

Cene zmjerne. Postrežba poštena.

Odlikovana delavnica!

ANT. KRUSIČ,

krojač, ulica Giusuppe Verdi št. 33

Priporoča se sl. občin-
stvu v mestu in na deželi,
posebno č. duhovščini. —
Ima bogato zalogo blaga
vsake vrste in za vsaki stan,
ter opozarja na ravno došlo
sveže jesensko in zimsko
blago, lastni izdelek *gotovih
oblek in površnih sukenj.*
Cene prav solidne!

Podpisani priporoča slavnemu ob-
činstvu v Gorici in na deželi svojo

prodajalnico jestvin

V zalogi ima kave vseh vrst, raz-
lične moke iz Majdičevega mlina v Kranju,
nadalje ima tudi raznovrstne pijače na
primer: francoski Cognac, pristni
kranjski brinjevec, domači tropinovec,
fini rum, različna vina, goršice (Senf.)
Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodove
užigalice. — V zalogi se dobé tudi
stenine trdke Žnideršič & Valenčič v
Ilirski Bistrici, ter drugo v to stroko
spadajoče blago. — Postrežba točna in
po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Kutin,

trgovec v Semenški ulici h. št. 1
(v lastni hiši.)

Jakob Šuligoj,

urar c. kr. železnice,

v Gorici, Gosposka ulica hiš. št. 25.

priporoča svojo najboljšo zalogo

šivalnih strojev,

za gospode krojače in šivilje po najnižje mogočih
cenah. — V zalogi ima tudi najnovejše in naj-
bolj priproste vezilne aparate (Stickaparate),
katere se more porabiti za vezenje (rekamiranje)
na vsakem „Singer-jevem“
šivalnem stroju, ter stane tak
aparaturamo 7 K. — Kdortorej
hoče imeti dober in trpežen
šivalni stroj in jako po ceni,
naj si pride ogledat šiv. stroje
novih sistemov, katere jam-
či od 5 do 10 let.

Dalje priporoča najboljše

švicarske žepne ure

po zmernih cenah. Poprave s poroštvom enega leta.

Mejnarodni panorama

iz Berolina, odlik. na vseh svetovnih razstavah.

Restavracija „LA BOHEME“, Gorica, tekalšče
Josipa Verdića št. 38.

Potovanje po svetu, za vseh zanimivo.

Vsak teden nov program!

Od 1. do 7. novembra:

**Slavnosti v Kronstadtu in Petrogradu
in drugo.**

Nikdo naj ne zamudi ogledati si teh krasnih naravnih lepot.

Odprto vsak dan od 9. zj. do 9. zv.

Vstopnina 40 vin., otroci in vojaki do narednika 20 vin.

Jesen je tu

in bliža se zima; bliža se pa tudi
potreba, kupiti za hišno oz. lastno
potrebo raznega zimskega blaga.

Ponovno se tedaj obrača vdano pod-
pisani do cenj. svojih odjemalcev s
prošnjo, da se pri nakupu raznih zim-
skih potrebščin tudi za naprej blago-
volijo obrniti v prvi vrsti na njegovo
trgovino, koja nudi cenj. odjemalcem
vedno priliko za neprekosljivo ceno in
dober nakup vedno svežih in solidnih
raznovrstnih pletenin iz bombaža in
volne, kakor:

nogavice, rokavice, jopice, srajce, hlače, zimske šerpe,
rute, čepice, volno itd.

Dalje priporoča še zadnje novosti kakor:
raznovrstne kožukovine, zimske čevlje za dame, ruske
galoše, dežnike, moderce, bluze, spodnja krila, pasove,
predpasnike; jako velika zaloga belega perila za gos-
pode, krasnih ovratnic, lovskih nogavic itd.; zadnje
novosti mičnih okraskov za obleke, razne svile, žamet,
pliš, fodre itd.; vse potrebščine za gg. šivilje in krojače.

J. Zornik, Gorica, Gosposka ulica 7.

Sprejema

hranilne vloge

katere obrestuje po
4 1/2% polumesečno; ne-
vzdignene obrestipripri-
suje konec leta k glav-
nici. Rentni davek pla-
čuje posojilnica sama.

Posojila

udom na osebni kredit po

„Centralna posojilnica“

registrovana zadruga z omejeno zavezo,

Gorica, ulica Vetturini 9.

C. kr. poštnohranilnični konto N. 251 202

Sprejema

nove člane

z glavnimi in opravi-
lnimi deleži. Glavni de-
leži po 200 K, opravični
po 2 K. Otvarja članom
tekoče račune, katere
obrestuje po dogovoru.

Uradne ure

vsak dan od 8. ure zjutraj